

NBP

Narodowy Bank Polski

Nr 03/13 (wrzesień 2013)

Kwartalny raport o rynku pracy w II kw. 2013 r.

Biuro Przedsiębiorstw, Gospodarstw Domowych i Rynków
Instytut Ekonomiczny

Nr 03/13 (wrzesień 2013)

Kwartalny raport o rynku pracy w II kw. 2013 r.

Stanisław Cichocki
Katarzyna Saczuk
Paweł Strzelecki
Joanna Tyrowicz
Robert Wszyński

Spis treści

Streszczenie	2
Pracujący i popyt na pracę	3
1. Pracujący	3
2. Popyt na pracę	7
3. Wykorzystanie czynnika pracy w procesach produkcyjnych	8
4. Oczekiwane zmiany zatrudnienia	10
Podaż pracy i bezrobocie	11
1. Podaż pracy	11
2. Bezrobocie	13
Przepływy na rynku pracy	14
Wynagrodzenia, wydajność i koszty pracy	16
1. Wynagrodzenia	16
2. Wydajność	16
3. Jednostkowe koszty pracy (ULC)	17
Rynek pracy w Polsce na tle wybranych krajów	19
Analizy pogłębione	21
Ramka 1. Czy bezrobocie w Polsce maleje, gdy przepływy rosną?	21
Ramka 2. Bezrobocie w młodym wieku, a bezrobocie młodych – czy to to samo?	22
Ramka 3. Zróżnicowana sytuacja osób młodych na rynku pracy w krajach UE	23
Aneks: terminy i definicje	25

Streszczenie

Dynamika liczba osób pracujących w BAEL przestała spadać (wyniosła -0,5 r/r wobec -0,7 r/r w I kw. 2013 roku), a w ujęciu kw/kw wzrosła do 0,2%. Dane ze sprawozdawczości przedsiębiorstw są mniej pozytywne, ale wskazują, że spadek zatrudnienia jest mniejszy niż w I kw. 2013 roku.

Zarówno stopa bezrobocia BAEL (10,6% sa wobec 10,5% sa w I kw. 2013), jak i stopa bezrobocia rejestrowanego powoli rosły, głównie wskutek zmniejszania się liczby zatrudnionych.

Współczynnik aktywności zawodowej nieco wzrósł, głównie na skutek wzrostu aktywności zawodowej osób w wieku przedemerytalnym (45-59/64 lata). Przyspieszenie wzrostu współczynnika w stosunku do poprzedniego kwartału można tłumaczyć przesunięciem części prac polowych i budowlanych z I kw. na II kw. 2013 roku na skutek warunków atmosferycznych.

Mniejszy spadek liczby pracujących był w dużym stopniu efektem relatywnie mniejszych zwolnień (prawdopodobieństwa utraty pracy), przy nieznacznym wzroście prawdopodobieństwa znalezienia pracy.

Dynamika wzrostu płac w gospodarce podniosła się do 3,3% r/r (wobec 2,6% r/r w I kw. 2013). Dynamika w sektorze przedsiębiorstw w dalszym ciągu pozostała jednak poniżej 3,0%, a jej wzrost częściowo był efektem przesunięcia wynagrodzeń pomiędzy I i II kwartałem. Na wzrost wynagrodzeń miał wpływ relatywnie wysoki wzrost wynagrodzeń poza sektorem przedsiębiorstw, zwłaszcza w sektorze publicznym.

We wszystkich sektorach poza budownictwem nastąpił niewielki wzrost wydajności pracy, w rezultacie poza budownictwem dynamika jednostkowych kosztów pracy była ujemna lub nie wzrastała. Gwałtowny spadek produkcji w budownictwie, który nie pociągnął za sobą równie drastycznego dostosowania kosztów pracy, spowodował skokowy wzrost jednostkowych kosztów pracy w tym sektorze.

Pracujący i popyt na pracę

1. Pracujący

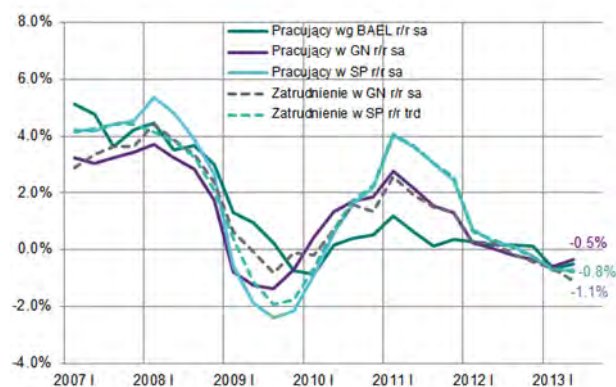
Wg danych BAEL¹ w 2q2013 obserwowano nieznaczny wzrost zatrudnienia w stosunku do poprzedniego kwartału. Zmiana ta nie znalazła jeszcze odzwierciedlenia w danych ze sprawozdawczości przedsiębiorstw, jednak i tu ostatnie obserwacje miesięczne pozwalają oczekiwać w najbliższym czasie pewnej poprawy. Do szybszej dynamiki liczby pracujących wg BAEL przyczynił się głównie wzrost liczby pracujących w sektorze przemysłowym. W usługach zatrudnienie kontynuowało łagodną tendencję wzrostową, w rolnictwie zaś – wyraźną tendencję spadkową. W odróżnieniu od poprzedniego kwartału, liczba samozatrudnionych poza rolnictwem, jak również pracujących najemnie wzrosły. Ponownie zmniejszył się udział pracujących na czas określony.

W 2q2013 po spadku w 1q2013 o 0,4% kw/kw sa (tj. ponad 69 tys. osób) liczba pracujących wg BAEL ponownie zaczęła powoli wzrastać, o 0,2% kw/kw (26 tys. osób) (Wykres nr 1). Dynamika roczna pozostała wprawdzie ujemna, ale wzrosła w porównaniu z poprzednim kwartałem, do -0,5% r/r sa wobec -0,7% r/r sa w 1q2013. Liczba pracujących w gospodarce narodowej (GN) począwszy od 2q2012 wykazuje łagodną tendencję malejącą, choć w 2q2013 nie zmieniła się w stosunku do poprzedniego kwartału, zaś w ujęciu rocznym spadała nieco wolniej tj. 0,0% kw/kw (sa) oraz 0,4% r/r (sa) wobec -0,2% kw/kw (sa) i -0,6% r/r (sa) w 1q2013. Nadal niska dynamika charakteryzowała natomiast przeciętne zatrudnienie w GN tj. -0,3%

kw/kw (sa) oraz -1,1% r/r (sa) wobec -0,4% kw/kw (sa) i -0,7% r/r (sa) w 1q2013.

Niezmieniona w stosunku do poprzedniego kwartału pozostała dynamika liczby pracujących w sektorze przedsiębiorstw (SP), która wyniosła po usunięciu efektów sezonowych -0,7% r/r (sa).

Wykres nr 1. Dynamiki r/r liczby pracujących wg BAEL wg danych ze sprawozdawczości podmiotów powyżej 9 zatrudnionych dla całej GN oraz dla SP (sa)

Źródło: dane GUS, obliczenia NBP

Silniejsza tendencja spadkowa w przeciętnym zatrudnieniu w GN w porównaniu z liczbą pracujących świadczy o relatywnie wyższej dynamice grupy osób pracujących na podstawie umowy innej niż umowa o pracę² oraz w niepełnym wymiarze czasu pracy. Z kolei wyraźnie mniejsze wahania tempa wzrostu liczby pracujących wg BAEL³ w porównaniu z danymi z GN w anali-

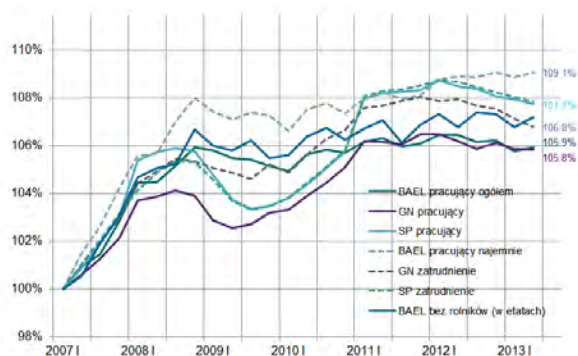
¹ Dane BAEL wykorzystywane w niniejszym raporcie uwzględniają korekty wprowadzone przez GUS w badanej populacji BAEL w związku z Narodowym Spisem Powszechnym 2011 (więcej na temat zmian w BAEL związanych z NSP2011 w Ramce nr 1 w Raporcie za 3q2012).

² Mowa jest tutaj o: właścicielach i współwłaścicielach firm wraz z pomagającymi członkami rodzin, wykonujących pracę nakładczą, agentach, członkach rolniczych spółdzielni produkcyjnych. Nie wlicza się natomiast do tej grupy osób pracujących na rzecz danej firmy na podstawie umowy o dzieło lub umowy zlecenia.

³ Przez pracujących w GN należy rozumieć: 1) osoby wykonujące pracę przynoszącą im zarobek lub dochód, bez względu na czas i miejsce trwania tej pracy, na podstawie stosunku pracy bądź innego stosunku prawnego lub czynności prawnej, na podstawie której jest świadczona praca;

zowanym okresie wynikają z szerszego zakresu podmiotowego oraz odmiennej definicji pracującego i mogą sugerować wzrost znaczenia zatrudnienia w podmiotach zatrudniających do 9 osób (uwzględnianych w BAEL)

Wykres nr 2. Indeks jednopodstawowy (2007q1=100) liczby pracujących wg BAEL wg danych ze sprawozdawczości podmiotów powyżej 9 zatrudnionych dla całej GN oraz dla SP (sa)

Źródło: dane GUS, obliczenia NBP.

Obserwacje te wspierają wyniki ostatniej edycji Szybkiego Monitoringu NBP⁴ – najmniejsze przedsiębiorstwa charakteryzują się łagodniejszym przebiegiem dostosowań po stronie zatrudnienia i względnie najniższą skalą redukcji personelu.

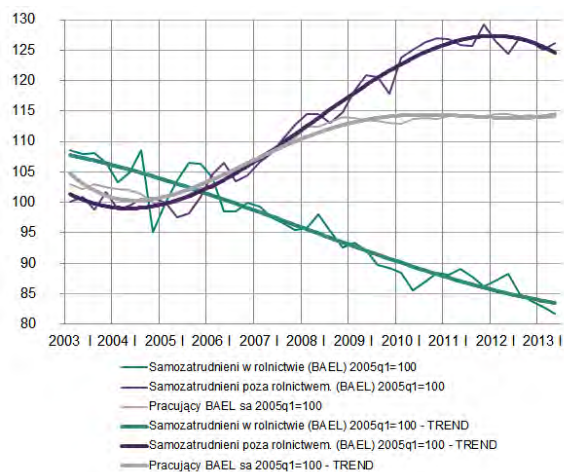
Obserwowane w ostatnim kwartale złagodzenie dotychczasowej tendencji w zatrudnieniu zdaje się nieznacznie wyprzedzać wyniki projekcji NECMOD z lipca 2013 r., zgodnie z którymi zahamowania spadków zatrudnienia będzie można oczekiwać na początku 2014 r.

bez osób pracujących na umowę zlecenie lub umowę o dzieło; 2) osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą. Natomiast pracujący wg BAEL to osoba, która w okresie badanego tygodnia wykonywała przez co najmniej 1 godzinę pracę przynoszącą zarobek lub dochód (Szerzej: *Zasady metodyczne statystyki rynku pracy i wynagrodzeń*, GUS, Warszawa 2008).

⁴ „Informacja o kondycji sektora przedsiębiorstw ze szczególnym uwzględnieniem stanu koniunktury w II kw. 2013 oraz prognozy koniunktury na III kw. 2013”, NBP, lipiec 2013 r.

Do złagodzenia tempa spadku w ujęciu rocznym liczby pracujących BAEL w 2q2013 (Wykres nr 4) przyczynił się zarówno niewielki wzrost liczby pracujących najemnie (0,2% r/r sa wobec 0,1% r/r w 1q2013) jak i samozatrudnionych poza rolnictwem (1,4% r/r sa wobec spadku o 1,1% r/r w poprzednim kwartale). Mimo wzrostu tej drugiej kategorii, obserwowana od 2005 r. wyraźna tendencja wzrostowa samozatrudnienia poza rolnictwem w trakcie ostatnich 2 lat nieco wyhamowała (Wykres nr 2; Wykres nr 3). Pogłębił się natomiast spadek r/r liczby samozatrudnionych w rolnictwie indywidualnym – w ciągu roku ta grupa pracujących zmniejszyła się o blisko 121 tys. osób (-7,5% r/r sa wobec -4,9% r/r sa w 1q2013). Trend spadkowy kontynuowała również liczba członków rodzin pomagających w prowadzeniu rodzinnego gospodarstwa rolnego lub działalności gospodarczej (-4,5% r/r sa wobec spadku o 4,8% r/r w 1q2013).

Wykres nr 3. Indeks jednopodstawowy (2005q1=100) liczby samozatrudnionych w rolnictwie i poza rolnictwem na tle pracujących ogółem wg BAEL (sa)

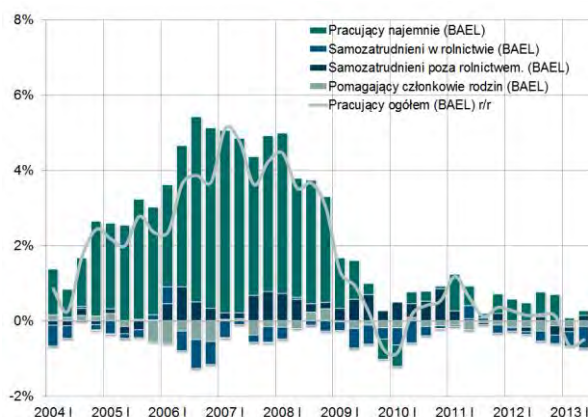

Źródło: dane GUS, obliczenia NBP.

Negatywne odchylenie dynamiki rocznej zatrudnienia w indywidualnych gospodarstwach rolnych od dotychczasowego trendu obserwowane w dwóch pierwszych kwartałach 2013 r.

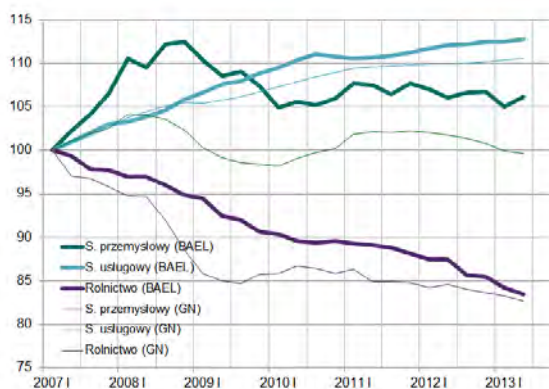
związane jest z efektem relatywnie wysokiej bazy w ub.r.

Wykres nr 4. Kontrybucja zmian dynamiki r/r liczby pracujących wg wybranych kategorii zatrudnienia do zmian dynamiki liczby pracujących BAEL ogółem

Źródło: dane GUS, obliczenia NBP.

Wykres nr 5. Indeks jednopodstawowy (2007q1=100) liczby pracujących wg BAEL oraz wg danych ze sprawozdawczości podmiotów powyżej 9 dla całej GN w głównych gałęziach gospodarki (sa)

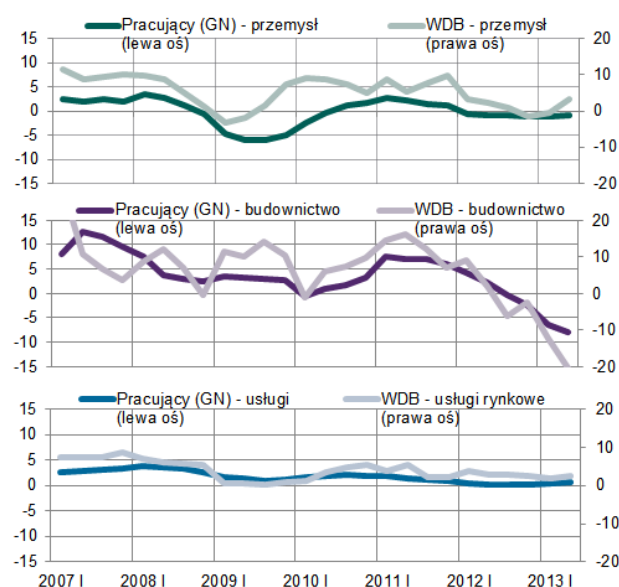
Źródło: dane GUS, obliczenia NBP.

W ujęciu kwartalnym obserwowane dynamiki w przypadku rolnictwa indywidualnego wydają się nie odchyłać w istotny sposób od długookresowej tendencji spadkowej, wynikającej ze stopniowego zmniejszania udziału tego sektora w gospodarce (Wykres nr 5). W 2q2013 nie zanotowano przy tym odpływu ludności pracującej ze

wsi do miasta – wręcz przeciwnie liczba pracujących na terenach wiejskich praktycznie nie zmieniła się w ujęciu rocznym, podczas gdy w miastach obniżyła się o 0,8% r/r (sa).

Odsezonowane dane BAEL w podziale na podstawowe sektory wskazują, że obserwowane w 2q2013 zmniejszenie liczby pracujących należy przypisać głównie sektorowi rolniczemu

Wykres nr 6. Zmiany liczby pracujących wg danych z GN na tle zmian WDB w wybranych sektorach gospodarki (r/r)

Źródło: dane GUS, obliczenia NBP.

Po usunięciu efektów sezonowych liczba pracujących w rolnictwie obniżyła się o 4,6% r/r (wobec -3,8% r/r w 1q2013), zaś w sektorze przemysłowym praktycznie nie zmieniła się w stosunku do analogicznego kwartału ub.r. (wobec spadku o 1,9% r/r w 1q2013). W usługach tempo wzrostu utrzymało się na poziomie 0,6% r/r, o 0,1 pp. niższym niż w poprzednim kwartale. Podobnie w ujęciu kwartalnym (Wykres nr 6) wg BAEL spadek obserwowano jedynie w sektorze rolniczym (o 0,9% kw/kw sa), zaś w sektorach przemysłowym i usługowym odnotowano wzrosty (kolejno o 1,0% i 0,2% kw/kw sa).

Wzrost zatrudnienia w sektorze przemysłowym⁵ widoczny w BAEL znajduje częściowo potwierdzenie w danych z GN, które wskazują na złagodzenie dotychczasowych spadków w przemyśle (0% wobec -0,4% kw/kw sa w 1q2013) oraz w budownictwie (-2,5% wobec -3,1% kw/kw sa w poprzednim kwartale), aczkolwiek przy dalszym obniżeniu dynamiki rocznej w przypadku budownictwa (z -6,3% do -8,0% r/r sa).

Podobnie jak w poprzednich kwartałach, zmiany zatrudnienia w poszczególnych branżach są częściowo związane ze zmianą ich sytuacji ekonomicznej, ocenianej przy pomocy realnego tempa wzrostu Wartości Dodanej Brutto (WDB). Na podstawie danych z GN ze sprawozdawczości podmiotów powyżej 9 osób można stwierdzić, że zarówno w przemyśle, budownictwie, jak i w usługach zachowanie rocznej dynamiki liczby pracujących było zgodne co do tendencji z realnym tempem wzrostu WDB (Wykres nr 6). Niekiedy dostosowanie rynku pracy następowało jednak z pewnym opóźnieniem w stosunku do zmian po stronie produktu. W 2q2013 realna dynamika WDB w przemyśle istotnie wzrosła w stosunku do poprzedniego kwartału do 3,4% r/r, co stanowiło zwrot w obserwowanej w ostatnich kwartałach tendencji spadkowej (ujemna dynamika w 2 poprzednich kwartałach). Zmiana ta wprawdzie nie zdążyła przełożyć się jeszcze na wzrost liczby pracujących w przemyśle (GN), która jednak w 2q2013 przestała spadać (wobec dynamiki -1,1% r/r sa w 1q2013). W przypadku budownictwa obserwowano pogłębienie spadków zarówno w odniesieniu do liczby pracujących (-8,0% r/r wobec -6,3% r/r w 1q2013) jak również WDB (-20,3% r/r wobec -12,4% r/r). Skala obecnej redukcji zatrudnienia oraz WDB w sektorze budowlanym jest zdecydowanie większa aniżeli w trakcie pierwszej fali spowolnienia (2009-2010), kiedy negatywne oddziaływanie

kryzysu na budownictwo w istotnej mierze neutralizowane było przez duże inwestycje infrastrukturalne.

Dynamika WDB w usługach rynkowych po ponad dwuletnim okresie łagodnego obniżania się ponownie wzrosła do 2,6% r/r z 1,8% r/r w poprzednim kwartale. W tym samym czasie tempo wzrostu liczby pracujących w usługach wg danych z GN nieznacznie wzrosło o 0,1 pp. do poziomu 0,6% r/r. Udział sektora usługowego w całkowitym zatrudnieniu stanowi blisko 3/5 i nadal systematycznie rośnie. Tym samym łagodny charakter dostosowań w usługach wciąż oddziałuje stabilizująco na aktualną sytuację w całej gospodarce.

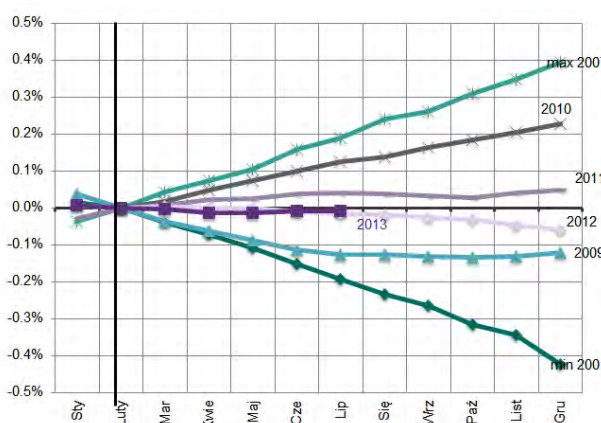
W trakcie ostatniej dekady na skutek postępu procesów prywatyzacyjnych⁶ systematycznie rosło zatrudnienie w sektorze prywatnym, a jego udział w zatrudnieniu ogółem wykazywał powolną tendencję wzrostową. Począwszy od 1q2012 udział ten kształtuje się na poziomie zbliżonym do 75%. W 2q2013 tempo wzrostu liczby pracujących w sektorze publicznym po raz pierwszy od 4 lat było dodatnie i wyniosło 0,3% r/r sa (wobec -0,3% r/r w 1q2013). Po raz pierwszy w tej dekadzie liczba pracujących w sektorze publicznym rosła, podczas gdy w sferze prywatnej spadała (-1,2% r/r sa wobec -0,4% r/r w 1q2013). Różnice w zachowaniu zatrudnienia w sferze prywatnej i publicznej wynikają z odmiennego charakteru reakcji obu części gospodarki na zmiany cyklu koniunkturalnego. O ile sektor prywatny wykazuje silniejszą procykliczność zatrudnienia, o tyle zachowanie sektora publicznego wydaje się w przypadku Polski acykliczne, zaś tempo wzrostu zatrudnienia w tym sektorze bardziej wahlliwe. Wniosek ten wydaje się zgodny z wynikami badań Quadrini i Trigari

⁵ Sektor przemysłowy w BAEL zawiera przemysł (tj. przetwórstwo przemysłowe, górnictwo, zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz i wodę) oraz budownictwo.

⁶ Szerzej: Notatka informacyjna GUS z dnia 31 maja 2013 r. „Prywatyzacja przedsiębiorstw państwowych w 2012 roku.”; „Plan prywatyzacji na lata 2012-2013”, Ministerstwo Skarbu Państwa, marzec 2012 r.

(2007)⁷, przeprowadzonych na danych amerykańskich i wykorzystujących model poszukiwań i dopasowań. Ich celem była analiza wpływu rządowej polityki w zakresie płac i zatrudnienia w cyklu koniunkturalnym na rynek pracy. Wg badaczy obecność sektora publicznego poprzez kreację zatrudnienia oraz płace wpływa na przebieg procesu decyzyjnego pracowników i pracodawców, wyraźnie zwiększając przy tym wahliwość zatrudnienia oraz produkcji ogółem.

Wykres nr 7. Zatrudnienie w SP – zmiana % w stosunku do lutego każdego roku (sa)⁸

Źródło: dane GUS, obliczenia NBP.

Miesięczne szeregi dotyczące zatrudnienia w SP (Wykres nr 7) wskazują również na złagodzenie dotychczasowej negatywnej tendencji oraz pierwsze wzrosty po ponadrocznym okresie wyraźnych spadków, łącznie o ok. 55 tys. etatów. Według odsezonowanych danych poziom przeciętnego zatrudnienia w SP zwiększył się w okresie od kwietnia do lipca b.r. o blisko 4 tys. etatów.

⁷ V. Quadrini, A. Trigari (2007), *Public Employment and the Business Cycle*, „The Scandinavian Journal of Economics”, 109(4), ss. 723-742.

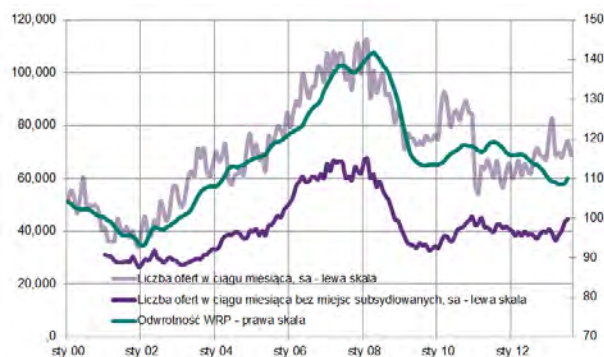
⁸ Taki sposób prezentacji danych został wybrany ze względu na zaburzenia powodowane corocznymi zmianami próby oraz zmianami strukturalnymi dokonywanymi zazwyczaj w styczniu. Dane za 2009 r. uwzględniają zarówno zmianę próby, jak i modyfikację w klasyfikacji PKD (dlatego nie są w pełni porównywalne z poprzednimi latami).

2. Popyt na pracę

Mimo, że w 2q2013 popyt na pracę utrzymywał się nadal na niskim poziomie, w lipcu pojawiły się już pewne oznaki ożywienia. Odnotowany wzrost liczby ofert pracy zgłaszanych do urzędów pracy dotyczył przy tym głównie ich „rynkowej” części. Najnowsze szacunki MPiPS dot. liczby wakatów nakazują jednak powściągliwość w ostatecznej ocenie trwałości obserwowanych zmian i tendencji.

W 2q2013 – po wyraźnym wzroście w 1q2013 – liczba wakatów (ogółem) zgłaszanych przez przedsiębiorstwa do urzędów pracy spadła do poziomu niespełna 69 tys. Oznaczało to spadek o 8,2% kw/kw sa (wobec wzrostu o 11,4% kw/kw w 1q2013). Znaczna część tego spadku wynikała jednak z mniejszej liczby subsydiowanych miejsc pracy, w szczególności zaś liczby miejsc aktywizacji zawodowej (Wykres nr 8). Po wyłączeniu subsydiowanej części ofert odnotowano wzrost liczby wakatów o 4,7% kw/kw sa, do poziomu ok. 41 tys. (wobec spadku o 1,7% kw/kw w poprzednim kwartale). Ten wyraźny wzrost może sugerować powolne odwracanie się dotychczasowej negatywnej tendencji, obserwowanej w „rynkowej” części ofert już od 2011 r.

Wykres nr 8. Odwrotność Wskaźnika Rynku Pracy BIEC i liczba ofert w urzędach pracy

Źródło: GUS, BIEC, obliczenia NBP.

Na zmianę trendu wskazują również dane miesięczne za lipiec br., wg których niesubsydiowa-

nych ofert pracy ponownie wzrosła o 2,9% m/m sa, zaś liczba wszystkich ofert pracy (wraz z subsydiowanymi) o 4,0% m/m sa. Dodatkowo widoczną była bardziej intensywna kreacja subsydiowanych miejsc pracy finansowanych ze środków Funduszu Pracy, których liczba zwiększyła się o 4,1% m/m sa, w tym miejsc aktywizacji zawodowej o 5,7% m/m sa.

W szczególności wzrost „rynkowej” części ofert pracy zdaje się wskazywać na sugerowaną już wcześniej na podstawie analizy kwartalnej zmianę dotychczasowej tendencji dot. popytu na pracę⁹. Czynnikiem niepewności powyższej oceny pozostają jednak wstępne szacunki MPiPS opisujące oferty pracy w sierpniu. Wg tych szacunków liczba zgłoszonych przez przedsiębiorców do urzędów ofert pracy – po wyeliminowaniu efektów sezonowych – istotnie zmniejszyła się w stosunku do poprzedniego miesiąca (o 7,0% m/m sa). Spadek ten może wynikać przede wszystkim z krótkookresowych wahań części subsydiowanej związanych z trybem i sposobem rozdysponowania środków Funduszu Pracy¹⁰. Tym samym, nie musi wpływać na interpretację ostatnich zmian w „rynkowej” części popytu na pracę. Na ostateczne potwierdzenie odwrócenia negatywnych tendencji należy jednak poczekać do publikacji przez MPiPS (prawdopodobnie pod koniec września br.) bardziej szczegółowych danych, pozwalających na dekompozycję liczby ofert pracy wg ich rodzaju.

⁹ Dane pochodzące z Badania popytu na pracę GUS zawierają informacje do 1q2013 włącznie. Wskazują wprowadzenie na spadek liczby ofert w ujęciu rocznym (o 15,9% r/r wobec 21,9% r/r w 4q2012), ale też na pierwszy od roku wyraźny wzrost w ujęciu kwartalnym (o 24,9% kw/kw, zob. „Monitoring rynku pracy – Popyt na pracę w I kw. 2013 r.”, GUS). Spadek liczby ofert pracy obserwowany był w tym czasie w „Górnictwie i wydobywaniu” (o 61,5% r/r), „Wytwarzaniu i zaopatrywaniu w energię elektryczną...” (37,8% r/r), „Budownictwie” (o 25,3% r/r). Wzrosty zanotowano w „Edukacji” (55,3% r/r), „Opiece zdrowotnej” (28,0% r/r) oraz „Informacji i komunikacji” (24,6% r/r).

¹⁰ Dla okresu od początku 2009 r. współczynnik zmienności liczby subsydiowanych ofert pracy był blisko 4-krotnie wyższy niż w przypadku ofert niesubsydiowanych.

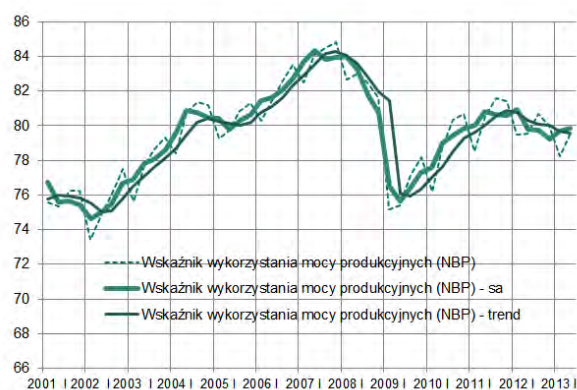
O nieco silniejszym zapotrzebowaniu na pracowników zgłaszanym przez pracodawców świadczyło również zachowanie Wskaźnika Rynku Pracy publikowanego przez BIEC. Jego odwrotność, po okresie systematycznych spadków obserwowanych od połowy ub.r., ponownie wzrosła. Na powolną poprawę może wskazywać również analiza przepływów, w tym nieznaczny wzrost prawdopodobieństwa znalezienia pracy i jednocześnie obniżenie prawdopodobieństwa jej utraty (zob. rozdział III dotyczący przepływów na rynku pracy). Niemniej jednak powyższa ocena pozostaje wciąż obciążona dość wysokim poziomem niepewności, a ożywienie na rynku pracy będzie następowało zapewne z opóźnieniem w porównaniu z rynkiem produktów.

3. Wykorzystanie czynnika pracy w procesach produkcyjnych

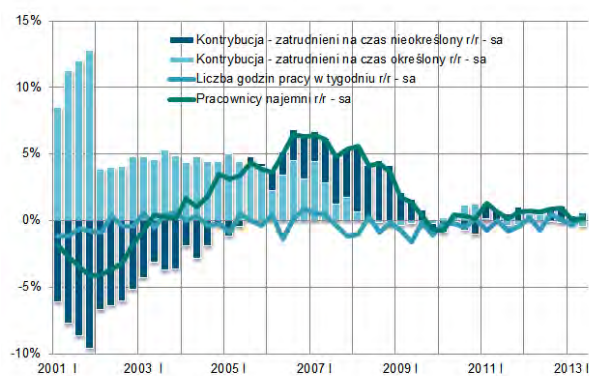
Zgodnie z wynikami Szybkiego Monitoringu NBP w 2q2013 (po korekcie sezonowej) stopień wykorzystania mocy produkcyjnych drugi kwartał z rzędu nieznacznie wzrósł. (Wykres nr 9).

Wskaźnik wykorzystania mocy produkcyjnych wzrósł tylko w ujęciu kwartalnym (o 0,2 pp.), a pozostał bez zmian w stosunku do swojej wartości sprzed roku. Poprawę obserwowano w przeważającej części przedsiębiorstw. Obniżenie stopnia wykorzystania mocy produkcyjnych nastąpiło jedynie w budownictwie oraz w przedsiębiorstwach zaliczanych do przetwórstwa przemysłowego produkujących wyłącznie na rynek krajowy.

Pozytywne zmiany w zakresie stopnia wykorzystania mocy produkcyjnych powinny stopniowo przekładać się na przyspieszenie tempa wzrostu gospodarczego.

Wykres nr 9. Wskaźnik wykorzystania mocy produkcyjnych (sa)

Źródło: dane GUS i dane NBP, obliczenia własne

Wykres nr 10. Odsetek pracujących na podstawie kontraktów krótkoterminowych i liczba godzin przepracowanych w tygodniu (sa)

Źródło: dane GUS i dane NBP, obliczenia własne

Wraz z nieco wyższym stopniem wykorzystania mocy produkcyjnych, intensywność wykorzystania czynnika pracy (Wykres nr 10) nieznacznie wzrosła w porównaniu z poprzednim kwartałem. Przeciętna liczba godzin przepracowanych w tygodniu w 2q2013 zwiększyła się wg BAEL o 0,3% r/r i 0,1% kw/kw sa (wobec spadku o 0,4% r/r i 0,2% kw/kw sa w 1q2013). Łączny przepracowany czas – uwzględniający także efekt zmniejszenia liczby pracujących – wprawdzie obniżył się w ujęciu rocznym o 0,2% (wobec spadku o 1,0% r/r sa w 1q2013), jednak w ujęciu kwartalnym wzrósł o 0,3% kw/kw (wobec spadku o 0,6% kw/kw sa w 1q2013). Wynika z tego, że niewielki wzrost stopnia wykorzystania mocy

produkcyjnych w ostatnim kwartale można wiązać z nieznacznym zwiększeniem przez przedsiębiorstwa zarówno intensywności wykorzystania czynnika pracy, jak również wielkości zatrudnienia.

W 2q2013 kolejny kwartał z rzędu spadała liczba kontraktów zawieranych na czas określony¹¹ (o 1,6% r/r sa), przy czym jej dynamika jeszcze obniżyła się w stosunku do dwóch poprzednich kwartałów (-1,0% r/r sa w 1q2013 i -0,6% r/r w 4q2012). Jak wskazują wyniki BARP 2013 w trakcie ostatnich 2 lat przedsiębiorcy wyraźnie częściej niż w 2010 r. byli skłonni do zwalniania pracowników nietatowych w razie konieczności redukcji kosztów (ok. 7% badanych przedsiębiorstw wobec 4,9% w 2010 r.). Z drugiej strony z roku na rok malał odsetek pracodawców gotowych do redukcji pracowników etatowych¹². Potwierdzenie tych wniosków można znaleźć w danych BAEL, zgodnie z którymi wzrost liczby osób zatrudnionych na czas nieokreślony (tj. pow. 12 m-cy) nieznacznie przyspieszył w 2q2013 i wyniósł 0,8% r/r (wobec 0,5% r/r w 1q2013). Uwzględniając przytoczone wcześniej wyniki BARP2013, wydaje się, że zmniejszanie liczby kontraktów na czas określony mogło być nie tylko efektem przekształcania kontraktów czasowych w umowy stałe, ale również efektem faktycznych zwolnień¹³.

¹¹ Na podstawie BAEL możliwa jest identyfikacja osób o stosunku pracy zawartym na krócej niż 12 miesięcy, przy czym zgodnie z Kodeksem Pracy umowa na czas określony może być zawierana także na okres dłuższy. W 2q2013 ich udział w liczbie pracujących najemnie wyniósł 26,6%.

¹² Więcej nt. stosowanych przez firmy elastycznych metod dostosowania kosztów pracy w razie pogorszenia sytuacji firmy „Badanie Ankietowe Rynku Pracy – Raport 2013”, NBP 2013, s. 56.

¹³ W poprzedniej edycji raportu przedstawiono szersze analizy dotyczące konsekwencji zmian udziału umów na czas określony w całym zatrudnieniu (Ramki 1-4 s. 8-12).

4. Oczekiwane zmiany zatrudnienia

Wyniki ostatniego Badania koniunktury NBP¹⁴ wskazują na symptomy poprawy prognoz zatrudnienia, choć nadal przeważają prognozy redukcji.

Wskaźnik ilustrujący plany przedsiębiorstw dotyczące zatrudnienia w 3q2013 – po niewielkim spadku w poprzednim kwartale – wzrósł do poziomu -3,8 (o 2,7 pp. w porównaniu z poprzednim kwartałem). Spadek wskaźnika wynikał z wyższego odsetka przedsiębiorstw deklarujących wzrost zatrudnienia, przy sukcesywnym obniżaniu udziału podmiotów planujących redukcje. Zmniejszyła się tym samym przewaga podmiotów, które planują zmniejszać nad tymi, które planują zwiększać zatrudnienie¹⁵. Mimo niewielkiej poprawy niektórych wskaźników odzwierciedlających stan koniunktury (np. wzrostu stopnia wykorzystania mocy produkcyjnych, obniżenia bariery popytowej) ocena ogólnej kondycji przedsiębiorstw nieznacznie pogorszyła się, co w warunkach utrzymującej się niepewności sytuacji gospodarczej najprawdopodobniej będzie skłaniać niektóre firmy do odkładania w czasie decyzji związanych ze zwiększaniem zatrudnienia.

Zwiększanie zatrudnienia w 3q2013 przewidywały firmy w bardzo dobrej sytuacji bądź oczekujące jej poprawy, oczekujące wzrostu popytu, zwiększenia zamówień i produkcji. Jednocześnie w dwóch ostatnich wymienionych grupach wzrósł również optymizm tych prognoz. Popra-

wa prognoz dotyczyła przy tym głównie przedsiębiorstw działających na rynku zagranicznym.

Podobnie jak w poprzednich kwartałach najbardziej pesymistyczne prognozy zatrudnienia prezentowały przedsiębiorstwa znajdujące się w najsłabszej sytuacji ekonomicznej, przewidujące spadek produkcji lub zmniejszenie popytu, nieinwestujące i nieplanujące dalszych inwestycji.

W ujęciu branżowym najgłębsze redukcje przewidywane są nadal w budownictwie, choć nastąpiła tu istotna poprawa w porównaniu z ubiegłym kwartałem. Wyraźna poprawa nastąpiła też w przemyśle, co oznacza dla tego sektora stabilizację liczby pracowników. W wyniku dalszego pogorszenia planów zatrudnienia w usługach, odnotowano niewielką przewagę redukcji nad zwiększaniem zatrudnienia. W szczególności dotyczyło to handlu i transportu.

Pod względem wielkości podmiotów najsłabsze prognozy zatrudnienia przedstawiały tradycyjnie największe przedsiębiorstwa, zatrudniające powyżej 2000 pracowników. Podobnie jak w poprzednich kwartałach, największym optymizmem odnośnie przyszłego zatrudnienia odznaczały się podmioty najmniejsze (poniżej 50 osób). Jednak i tu już trzeci kwartał z rzędu przeważały redukcje nad zwiększaniem zatrudnienia.

¹⁴ Dane z „Informacji o kondycji sektora przedsiębiorstw ze szczególnym uwzględnieniem stanu koniunktury w II kw. 2013 oraz prognozy koniunktury na III kw. 2013”, NBP, lipiec 2013 r.

¹⁵ Barometr Manpower wskazuje po raz pierwszy od czterech kwartałów na przewagę planów zatrudniania nad planami zwolnień w 3q2013. Po odsezonowaniu saldo planów zatrudnienia stopniowo wzrastało tj. z -2% w 1q2013 do 0% w 2q2013, a następnie do 2% w 3q2013 (zob. Barometr Manpower Perspektyw Zatrudnienia – Polska, Q3/2013).

Podaż pracy i bezrobocie

1. Podaż pracy

W 2q2013, po krótkim okresie stabilizacji w dwóch poprzednich kwartałach, znowu odnotowano nieznaczny wzrost współczynnika aktywności zawodowej w ujęciu kwartalnym (sa). Przy stabilnej populacji BAEL spowodowało to również nieznaczny przyrost liczby osób aktywnych zawodowo. Podobnie jak w poprzednim kwartale wzrost stopy bezrobocia r/r był związany ze spadkiem liczby osób pracujących, a nie rosnącą aktywnością zawodową.

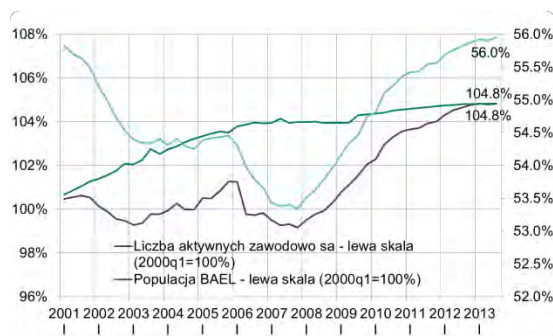
W 2q2013 nadal obserwowano wzrost liczby aktywnych zawodowo w ujęciu rocznym, choć tak jak w poprzednim kwartale był on niższy od notowanego wcześniej, kiedy obserwowano kontynuację obserwowanego od końca 2007 roku trendu wzrostowego współczynnika aktywności zawodowej¹⁶. Podobnie jak w poprzednim kwartale przyrost współczynnika aktywności r/r wyniósł 0,1 pp., co przy stabilizacji wielkości populacji, skutkowało tylko nieznacznym wzrostem podaży pracy (Wykres nr 11).

Dane BAEL wskazują, że liczba aktywnych zawodowo wzrosła o 22 tys. osób w ujęciu rocznym. Również w ujęciu kwartalnym, po usunięciu składnika sezonowego, odnotowano wzrost współczynnika aktywności zawodowej (również o 0,1 pp.), a liczba aktywnych zawodowo wzrosła o ok. 32 tys. osób.

Wzrost współczynnika aktywności zawodowej w 2q2013, dotyczył jedynie osób w wieku przedemerytalnym i emerytalnym; wzrost w tych grupach wyniósł odpowiednio 0,8 i 0,2 pp. r/r (Wykres nr 12). Bez wzrostu aktywności zawo-

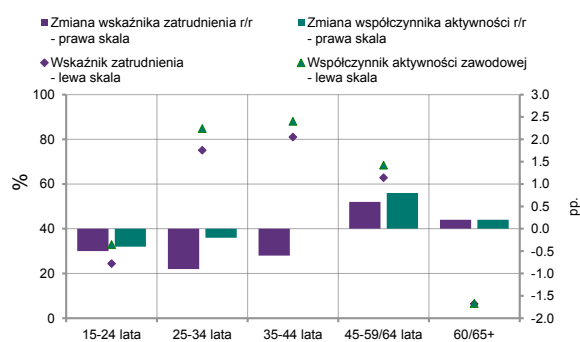
dowej i zatrudnienia wśród osób w wieku okołoemerytalnym, aktywność zawodowa przestała by rosnać już pod koniec 2011 roku. Duży wzrost aktywności zawodowej osób w wieku przedemerytalnym to skutek tendencji opisywanych we wcześniejszych edycjach Kwartalnej Informacji o Rynku Pracy, tj. systematycznie malejącej liczby przedwczesnych odejść na emeryturę. Po okresie bardzo intensywnego opuszczania rynku pracy w latach 2008-2009, od 2010 liczba nowo przyznanych emerytur wróciła do poziomów obserwowanych we wcześniejszych latach (por. Wykres nr 13).

Wykres nr 11. Liczba aktywnych zawodowo, współczynnik aktywności zawodowej i populacja BAEL (sa)

Źródło: dane GUS, obliczenia NBP

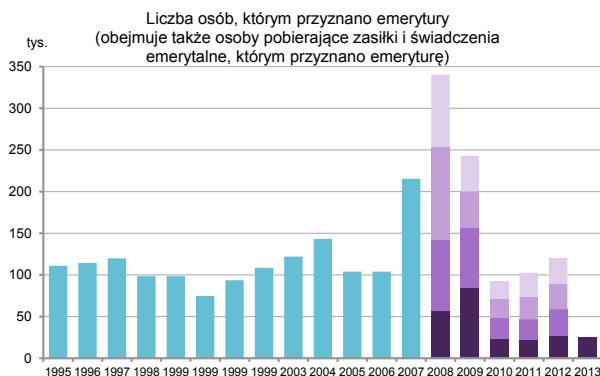
Wykres nr 12. Współczynnik aktywności zawodowej (%), wskaźnik zatrudnienia (%) oraz ich zmiany (r/r w pp.) wg grup wieku

Źródło: dane GUS, obliczenia NBP

¹⁶ Przeciętny kwartalny przyrost współczynnika aktywności zawodowej w ciągu ostatnich 20 kwartałów wyniósł ok. 0,11 pp., co przełożyło się na łączny wzrost o ok. 834 tys. osób aktywnych zawodowo.

Wykres nr 13. Liczba osób, którym przyznano emerytury (obejmuje także osoby pobierające zasiłki i świadczenia emerytalne, którym przyznano emeryturę) na podstawie sprawozdań ZUS

Źródło: dane ZUS, zestawienie NBP. Począwszy od 2007r. kolorami oznaczono kolejne kwartały.

Za obserwowany od kilku lat wzrost aktywności zawodowej w najstarszych grupach wieku odpowiadają również czynniki kohortowe (por. *Badanie Ankiety Rynku Pracy. RAPORT 2013*). Ich znaczenie dla aktywności będzie rosło w następnych kwartałach, wraz z opuszczaniem rynku pracy przez kolejne roczniki uprawnione do emerytury przed obecnie obowiązującym ustawowym wiekiem emerytalnym¹⁷. W najbliższych kwartałach jednak aktywność najstarszej grupy wieku (60/65 lat i więcej) będzie powoli rosła ze względu na zrównanie i podniesienie ustawowego wieku emerytalnego – zatem grupa osób w wieku 60/65 lat i więcej ze względu na okres przejściowy reformy będzie zawierała coraz więcej osób w wieku przedemerytalnym.

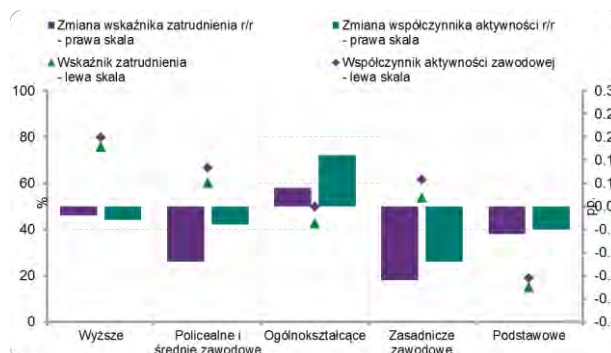
¹⁷ Ze względu na podniesienie i zrównanie ustawowego wieku emerytalnego dla kobiet i mężczyzn, niektóre tradycyjnie obserwowane grupy wieku w BAEL tracą swoją funkcjonalną interpretację. W szczególności grupa 60/65 lat i więcej, poprzednio zawierająca wyłącznie osoby w wieku emerytalnym i tak nazywana, zawiera obecnie osoby, które nie nabyły uprawnień emerytalnych ze względu na wiek (tj. w wieku 60/65-67 lat). Zatem określenie „osoby w wieku emerytalnym” staje się zwyczajową nazwą osób w wieku 60/65 lat i więcej – faktycznie grupa ta zawiera też inne osoby (choć ich udział jest mniejszy).

W pozostałych grupach wieku obserwowano spadek współczynnika aktywności zawodowej (0,2-0,4 pp. r/r), co można wiązać ze wzrastającym bezrobociem i obniżającymi się wskaźnikami zatrudnienia, choć należy też zauważyć, że podobne nieznaczne wahania aktywności w grupach wieku 15-44 lata obserwowane były już w przeszłości.

Wzrost aktywności konsekwentnie przejawia się głównie w grupie osób z wykształceniem ogólnokształcącym (por. Wykres nr 14). W 2q2013 wzrost aktywności odnotowano wyłącznie w tej grupie. W pozostałych grupach wykształcenia współczynniki aktywności zawodowej obniżyły się. Wśród osób z wykształceniem zasadniczym zawodowym i niższym można mówić o obserwowanej od kilku kwartałów trwałej tendencji, spadku wskaźnika zatrudnienia i aktywności zawodowej. W 2q2013 WAZ obniżył się w tej grupie o 1,2 pp. r/r.

Niskie współczynniki aktywności zawodowej i zatrudnienia w grupach osób z wykształceniem podstawowym i ogólnokształcącym są związane z aktywnością edukacyjną.

Wykres nr 14. Współczynnik aktywności zawodowej (%), wskaźnik zatrudnienia (%) i ich zmiany (r/r w pp.) wg wykształcenia

Źródło: dane GUS, obliczenia NBP

2. Bezrobocie

W 2q2013 (po wyeliminowaniu czynników sezonowych) obie miary stopy bezrobocia wzrosły - do poziomu 13,6% w przypadku danych rejestrowanych oraz 10,6% w przypadku BAEL. Podobnie jak w poprzednim kwartale wzrost bezrobocia był głównie efektem spadku popytu na pracę, niewielkie znaczenie miał natomiast wzrost podaży pracy.

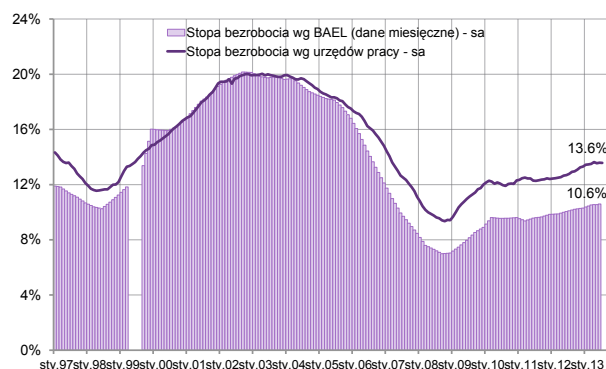
W 2q2013 kontynuowana była tendencja systematycznych wzrostów stopy bezrobocia. Stopa bezrobocia BAEL (Wykres nr 15), po wyeliminowaniu sezonowości wzrosła do 10,6% – stała dynamika stopy bezrobocia (ok. 0,1 pp. na kwartał) utrzymuje się od II kw. 2011 roku. Wzrosła także stopa bezrobocia rejestrowanego o 0,1 pp. w ujęciu kwartalnym sa – wcześniej od początku 2011 r. do połowy 2012 r. wahała się ona wokół 12,5% sa, a od połowy ubiegłego roku zaczęła wykazywać powolną, ale wyraźną tendencję wzrostową. W kwietniu 2013r. odsezonowana stopa bezrobocia rejestrowanego po raz pierwszy osiągnęła 13,6% i wahała się wokół tego poziomu w kolejnych miesiącach.

Stopa bezrobocia BAEL wzrosła r/r o 0,5pp. W 2q2013 podobnie jak w poprzednim kwartale za wzrost bezrobocia odpowiada głównie spadek liczby pracujących (o 0,4 pp.), choć nieznacznie (o 0,1pp.) przyczynił się do niego również wzrost liczby aktywnych zawodowo w ujęciu rocznym (Wykres nr 16). Wzrost znaczenia czynników popytowych na prace (spadek liczby zwolnień i niewielki wzrost przyjęć do pracy) oraz spadek znaczenia podaży pracy (wolniej rosnąca aktywność zawodowa) w wyjaśnianiu stopy bezrobocia potwierdzają również wyniki analiz opartych o przepływy na rynku pracy (patrz: Rozdział III).

Dane BAEL wskazują na stopniowo pogarszającą się sytuację na rynku pracy najmłodszych osób, tj. do 25 lat. Stopa bezrobocia w tej grupie jest najwyższa i systematycznie rośnie. W 2q2013

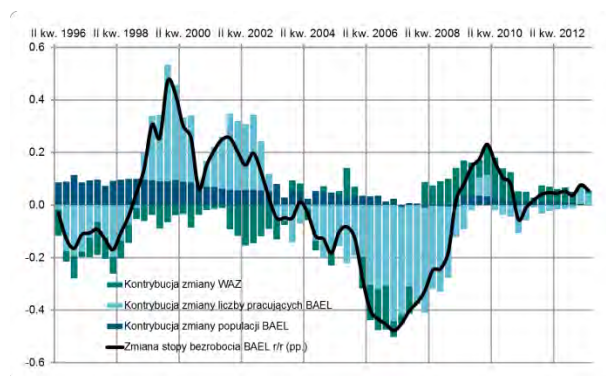
wyniosła 26,0% (o bezrobociu osób młodych zob. Ramka 2).

Wykres nr 15. Stopa bezrobocia rejestrowanego i BAEL (sa)

Źródło: dane GUS, MPiPS, obliczenia NBP

Wykres nr 16. Dekompozycja dynamiki r/r stopy bezrobocia (sa)

Źródło: dane GUS, obliczenia NBP

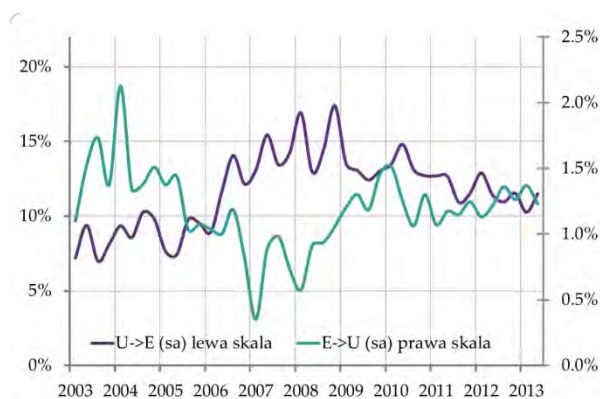
Dane z urzędów pracy wskazują, że podobnie jak w poprzednim kwartale, w 2q2013 nadal wzrosła liczba nowo zarejestrowanych bezrobotnych (o ok. 5,4% r/r). Tak jak w poprzednim kwartale wzrosła również liczba wyrejestrowanych ogółem (o 7,9% r/r) w tym z tytułu podjęcia pracy (o 14,4% r/r). Danym tym towarzyszy utrzymująca się na względnie niskim poziomie liczba „rynkowych” ofert pracy oraz malejąca w porównaniu z poprzednim kwartałem liczba subsydiowanych miejsc pracy.

Przepływy na rynku pracy

Prawdopodobieństwo utraty pracy spadło, a znalezienia pracy wzrosło w 2q2013 roku. Wskaźniki te utrzymują się jednak na dość stabilnym poziomie od połowy 2012 roku. Na niewielki wzrost aktywności w 2q2012 wpłynął napływ z nieaktywności do pracy – prawdopodobnie wynikający z nadrabiania zaległości w rolnictwie po zimnym 1q2013 roku¹⁸.

Najważniejszymi przepływami decydującymi o zatrudnieniu i bezrobociu w gospodarce są przepływy związane ze znajdowaniem pracy (U->E) oraz utratą pracy (E->U). Znacznie mniejsze znaczenie miały przepływy z nieaktywności do bezrobocia lub zatrudnienia (N->E, N->U) oraz w odwrotną stronę (E->N, U->N).

Wykres nr 17. Prawdopodobieństwa przejścia osoby bezrobotnej do zatrudnienia (U->E) oraz przejścia osoby zatrudnionej do bezrobocia (E->U)

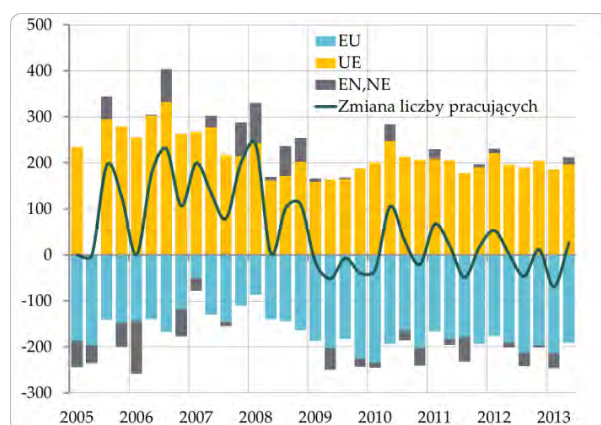
Źródło: Obliczenia NBP na podstawie danych GUS

Od drugiej połowy 2012 roku prawdopodobieństwa znalezienia pracy nieznacznie wahają się,

¹⁸ Przepływy za okres do 4q2012 wyznaczone na podstawie mikrodanych BAEL. Przepływy w 4q2012-1q2013 oszacowane na podstawie publikacji GUS. Spójność przepływów z danymi makro (uwzględniającymi korektę o NSP 2011) zapewniona za pomocą procedury IPF. Szerzej nt. metody zob. Aneks (pkt III).

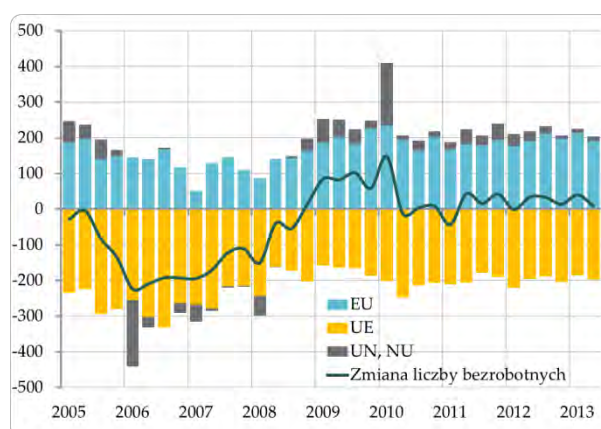
ale nie wykazują jednoznacznego trendu (Wykres nr 17). Wzrost liczby pracujących BAEL w ujęciu kwartalnym (sa) o 0,2% wynikał w większym stopniu ze zmniejszenia skali zwolnień pracowników niż ze stosunkowo niewielkiego wzrostu zatrudnienia osób do tej pory bezrobotnych, co pokazuje, że popyt na prace jest wciąż relatywnie wątki a w najbliższym czasie trudno spodziewać się wyraźnego wzrostu zatrudnienia (Wykres nr 18).

Wykres nr 18. Kwartalne zmiany pracujących – przepływy (w tys. sa)

Źródło: Obliczenia NBP na podstawie danych GUS

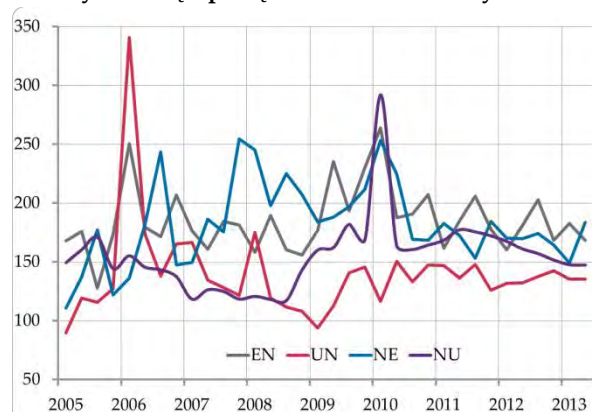
Wykres nr 19. Kwartalne zmiany bezrobocia – przepływy (w tys. sa)

Źródło: Obliczenia NBP na podstawie danych GUS

Te same czynniki wpływały na zmniejszenie tempa wzrostu liczby bezrobotnych (Wykres nr 19). Zarówno wzrost liczby pracujących jak i bezrobotnych był podnoszony przez niewielkie napływy osób do tej pory nieaktywnych zawodowo.

Wykres nr 20. Kwartalne przepływy pomiędzy nieaktywnością a pracą i bezrobociem (w tys. sa)

Źródło: Obliczenia NBP na podstawie danych GUS

Na wzrost aktywności zawodowej w największym stopniu wpłynął wzrost liczby osób przepływających z nieaktywności bezpośrednio do pracy (Wykres nr 20). Wydaje się, że duży spadek tego przepływu w 1q2013 oraz wzrost w 2q2013 może być efektem wahań wykorzystania pracy w rolnictwie indywidualnym spowodowanych zimnym i śnieżnym 1q2013 roku oraz nadrabiania prac polowych wymagających zaangażowania dodatkowych osób z gospodarstw domowych w 2q2013 roku. Odpływy do nieaktywności utrzymują się na stabilnym poziomie, natomiast od 2011 roku coraz mniej osób decyduje się na wejście na rynek pracy zaczynające się od bezrobocia.

Wynagrodzenia, wydajność i koszty pracy

W 2q2013 nastąpił wzrost rocznej dynamiki wynagrodzeń w całej gospodarce. Przy stosunkowo mniejszym wzroście dynamiki wydajności pracy przyczyniło się to do wzrostu dynamiki ULC.

1. Wynagrodzenia

W 2q2013 dynamika wynagrodzeń w gospodarce wzrosła pierwszy raz od 1q2012 i wyniosła 3,3% r/r (wobec 2,6% r/r w 1q2013). Do wzrostu dynamiki wynagrodzeń w GN przyczyniło się przede wszystkim zwiększenie dynamiki płac w SP do 2,9% r/r w 2q2013 wobec 2,1% r/r w 1q2013 (na co złożyły się głównie wzrost dynamiki wynagrodzeń w przetwórstwie przemysłowym oraz niektórych sekcjach usługowych). Znacznie wzrosła również dynamika w sekcjach związanych z edukacją (do 4,3% r/r w 2q2013 wobec 2,2% r/r w 1q2013) oraz nauką i techniką (do 4,8% r/r w 2q2013 wobec 4,0% r/r w 1q2013), (Tabela nr 1).

Tabela nr 1. Dynamika wynagrodzeń w gospodarce i jej sekcjach r/r (zgodne z PKD 2007)

	2012				2013	
	1q	2q	3q	4q	1q	2q
Gospodarka*	5,2	3,9	2,8	2,9	2,6	3,3
Rolnictwo	17,3	13,0	0,9	2,2	2,2	2,3
Sektor przedsiębiorstw	5,3	3,0	2,7	2,8	2,1	2,9
Usługi finansowe	2,5	6,5	0,0	3,8	-0,7	0,4
Nauka i technika	3,2	1,6	0,9	2,0	4,0	4,8
Administracja	3,4	1,3	0,6	1,5	2,9	3,2
Edukacja	6,0	4,8	5,3	3,0	2,2	4,3
Ochrona zdrowia	2,8	2,6	1,8	3,0	2,5	2,0
Mikropodmioty i reszta GN**	6,8	6,8	2,9	3,8	4,2	7,5

*Dane dla pełnej zbiorowości;

** Kolorem czerwonym oznaczono szacunki IE.

W 2q2013 przy spadku inflacji mierzonej CPI (do 0,5% r/r z 1,3% r/r w 1q2013) dynamika przecięt-

nych wynagrodzeń w gospodarce w ujęciu realnym wzrosła i wyniosła 2,8% r/r wobec 1,3% r/r w 1q2013.

W stosunku do 2q2013 plany podniesienia wynagrodzeń na 3q2013 zadeklarowało więcej przedsiębiorców ankietowanych w ramach SM NBP (10,4% po korekcie sezonowej, tj. o 0,6 pp. więcej niż w poprzednim kwartale).

2. Wydajność

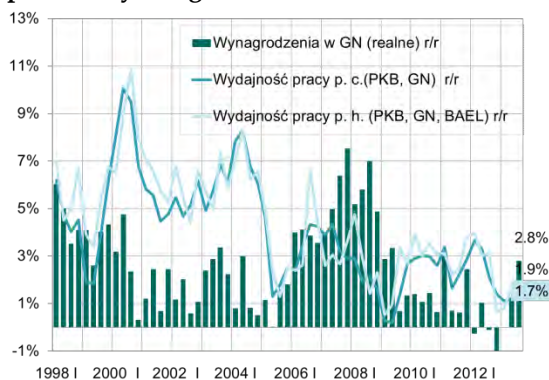
W 2q2013 dynamika wydajności pracy w przypadku rachunku opartego na danych BAEL nieznacznie wzrosła głównie na skutek wzrostu dynamiki PKB i liczona na jednego zatrudnionego (p.c.) wyniosła 1,3% r/r wobec 1,2% r/r w 1q2013 (Wykres nr 21). Tempo wzrostu wydajności było zdecydowanie niższe od tempa wzrostu płac nominalnych. Dynamika wydajności liczona na jednego zatrudnionego w 2q2013 była również niższa od dynamiki płac realnych (deflowanych CPI). Dynamika wydajności liczona na godzinę pracy zmniejszyła się do 1,0% r/r (wobec 1,7% r/r w 1q2013) i była niższa od dynamiki płac realnych.

W przypadku rachunku opartego na danych z GN (Wykres nr 22) w 2q2013 dynamika wydajności pracy w ujęciu p.c. wzrosła i wyniosła 1,9% r/r. Natomiast w ujęciu godzinowym dynamika wydajności pozostała bez zmian na poziomie 1,7% r/r (wobec 1,7% r/r w 1q2013).

Analiza produktywności pracy w ujęciu branżowym prowadzi do wniosku, iż w stosunku do 1q2013 nastąpił znaczny spadek dynamiki wydajności pracy w budownictwie na skutek silnego spadku wartości dodanej brutto przy słabszym spadku dynamiki zatrudnienia. W przemyśle nastąpił wzrost wydajności na skutek wzrostu dynamiki wartości dodanej brutto przy niezmięniwej dynamice zatrudnienia. Również w usłu-

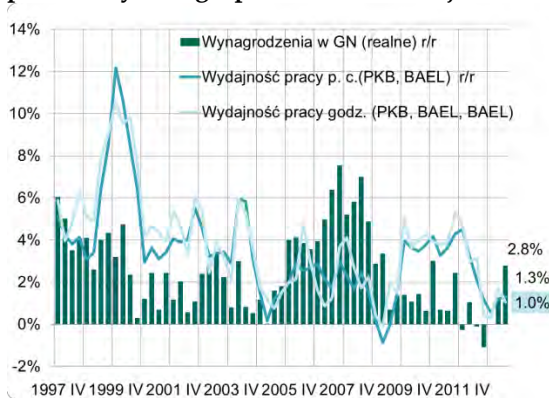
gach rynkowych wydajność wzrosła w skutek wzrostu dynamiki wartości dodanej brutto (Wykres nr 23)¹⁹.

Wykres nr 21. Zmiany wydajności pracy a wzrost płac realnych wg BAEL²⁰

Źródło: GUS, obliczenia NBP.

Wykres nr 22. Zmiany wydajności pracy a wzrost płac realnych w gospodarce narodowej

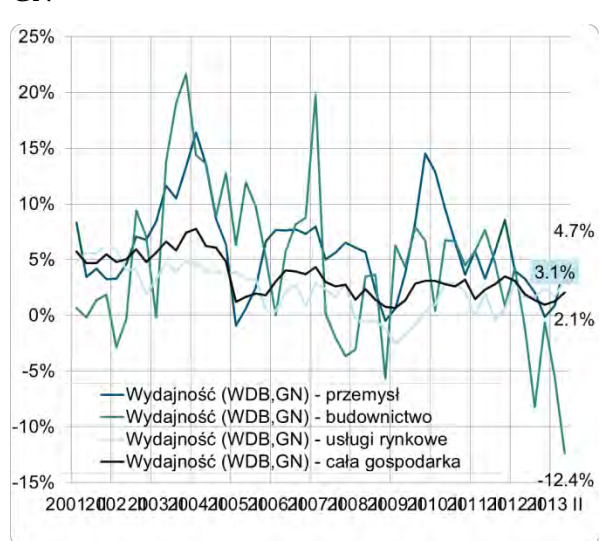

Źródło: dane GUS, obliczenia NBP.

Wg wyników Szybkiego Monitoringu w II kw. 2013 r. relacja pomiędzy wzrostem wynagrodzeń i wzrostem wydajności pracy poprawiła się – zmniejszył się udział przedsiębiorstw, w których

wydajność nie nadążała za płacami, a wzrost odsetek firm, w których wydajność rosła szybciej niż wynagrodzenia. W dalszym ciągu utrzymuje się zdecydowane przewaga tej drugiej grupy przedsiębiorstw.

Wykres nr 23. Zmiany r/r wydajności w sekcjach GN

Źródło: dane GUS, obliczenia NBP.

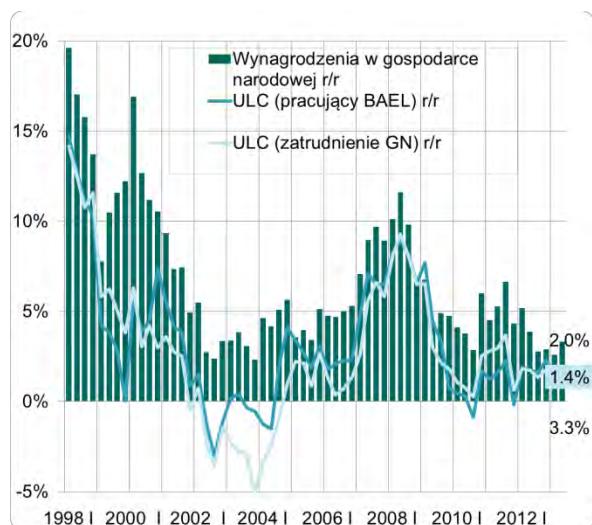
3. Jednostkowe koszty pracy (ULC)

W 2q2013 dynamika jednostkowych kosztów pracy przy pomiarze na podstawie BAEL wzrosła i wyniosła 2,0% r/r (wobec 1,4% r/r w 4q2012) na skutek wzrostu dynamiki płac przy stosunkowo mniejszym wzroście wydajności. Natomiast gdy miarą są pracujący w GN dynamika jednostkowych kosztów pracy nie zmieniła się i wyniosła 1,4% r/r (wobec 1,4% r/r w 1q2013), (Wykres nr 24). W przypadku miary ULC na podstawie BAEL dynamika r/r w ostatnich kwartałach znajdowała się powyżej średniej dla ostatnich trzech lat.

¹⁹ W przypadku analizy po sektorach do wyliczenia zmian w wydajności i ULC użyto wartości dodanej brutto (WDB).

²⁰ Do kalkulacji tempa wzrostu wydajności pracy na zatrudnionego (p.c.) wykorzystano realną dynamikę PKB oraz dynamikę liczby pracujących wg BAEL. W przypadku wydajności godzinowej (p.h.) posłużono się realnym tempem wzrostu PKB oraz dynamiką łącznie przepracowanego czasu, stanowiącego iloczyn liczby pracujących wg BAEL oraz przeciętnej przepracowanej liczby godzin w tygodniu wg BAEL.

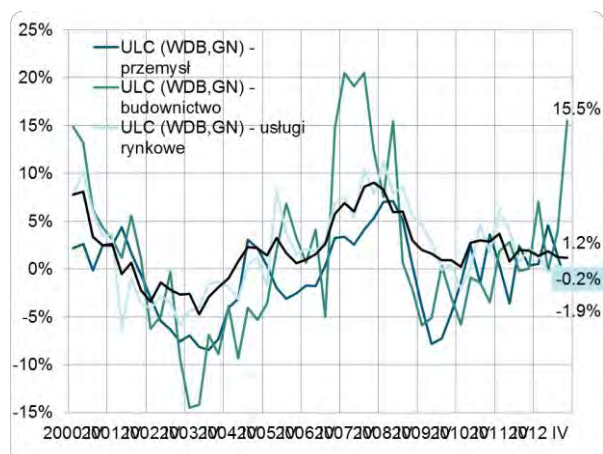
Wykres nr 24. Wzrost ULC a wzrost płac nominalnych w gospodarce narodowej

Źródło: dane GUS, obliczenia NBP.

W 2q2013 nastąpił silny wzrost ULC w budownictwie na skutek znacznego spadku dynamiki wydajności pracy przy wzroście dynamiki wynagrodzeń (Wykres nr 25). Natomiast w przemyśle i usługach rynkowych dynamika jednostkowych kosztów pracy uległa obniżeniu na skutek wzrostu wydajności pracy, przy stosunkowo niższym tempie wzrostu płac.

Wykres nr 25. Wzrost ULC w sekcjach GN

Źródło: GUS, obliczenia NBP.

Rynek pracy w Polsce na tle wybranych krajów

W większości krajów UE w dalszym ciągu utrzymuje się niekorzystna sytuacja na rynkach pracy – spada popyt na pracę i rośnie stopa bezrobocia. Z drugiej strony, w USA sytuacja na rynku pracy wciąż poprawia się.

Omówione w poprzedniej części notatki dane wskazują, że w 2q2013 dynamika liczby pracujących BAEL w Polsce drugi kwartał z rzędu była ujemna (-0,5% r/r w 2q2013 wobec -0,7% r/r w 1q2013)²¹.

W skali całej UE dynamika roczna zatrudnienia w 1q2013 nieznacznie wzrosła lecz wciąż utrzymywała się na ujemnym poziomie: -0,4% r/r (wobec -0,5% r/r w 4q2012). W ujęciu kwartalnym dynamika zatrudnienia w UE w 1q2013 spadła do -0,2% kw/kw (wobec -0,1% kw/kw w 4q2012). Dynamika zatrudnienia w budownictwie pozostała bez zmian (-4,3% r/r w 1q2013 wobec -4,3% r/r w 4q2012). Natomiast w przemyśle i usługach dynamika zatrudnienia wzrosła: odpowiednio do -0,3% r/r w 1q2013 (wobec -1,0% r/r 4q2012) i -0,3% r/r w 1q2013 (wobec -0,7% r/r 4q2012).

Stopa bezrobocia w Polsce nieznacznie obniżyła się w ostatnich miesiącach i wyniosła w lipcu 2013 10,4% (wobec 10,5% w czerwcu br.). Jednocześnie w porównaniu z danymi historycznymi jest ona stosunkowo niska. W UE stopa bezrobocia od początku bieżącego roku utrzymuje się bez zmian na historycznie wysokim poziomie – w lipcu 2013 wyniosła 10,9%.

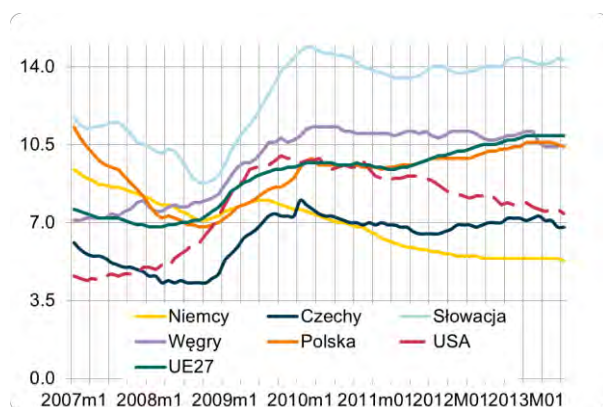
Według danych Eurostat dynamika kosztów pracy²² w sferze rynkowej w Polsce wzrosła w 1q2013 do 3,6% r/r (wobec 2,5% w 4q2012). Przeciętą dynamiką kosztów pracy w sferze rynkowej w UE w 1q2013 również wzrosła do 2,3% r/r (wobec 2,1% r/r w 4q2012).

Rozbieżności pomiędzy poszczególnymi krajami członkowskimi UE w dalszym ciągu się pogłębiają osiągając historycznie wysokie poziomy. Z jednej strony niektóre kraje cechują się dodatnią dynamiką zatrudnienia oraz stosunkowo niską stopą bezrobocia (Austria, Niemcy). Z drugiej strony część krajów członkowskich charakteryzuje się nadal silnymi spadkami zatrudnienia oraz rekordowo wysokimi stopami bezrobocia (Hiszpania, Portugalia, Grecja, Cypr). W dalszym ciągu pogłębiają się różnice w przypadku bezrobocia wśród osób w grupie wiekowej 15-24 lata: niektóre kraje (Austria, Niemcy) cechują się stopą bezrobocia dla tej grupy wiekowej poniżej 10%. Natomiast w przypadku Hiszpanii i Grecji stopa ta jest bliska 60% (Ramka 3). Szczególnie widoczne różnice występują również w przypadku długotrwałego bezrobocia (powyżej 12 miesięcy): w takich krajach jak Austria i Niemcy odsetek osób długotrwale bezrobotnych nie przekracza 2,5% aktywnych zawodowo. W przypadku Hiszpanii odsetek ten wynosi 12,2% a w przypadku Grecji 16,8%.

²¹ Dane dla Polski publikowane przez Eurostat nie zostały skorygowane ze względu na rewizję po NSP 2011 i od 3q2012 roku nie są porównywalne z wcześniejszymi publikacjami.

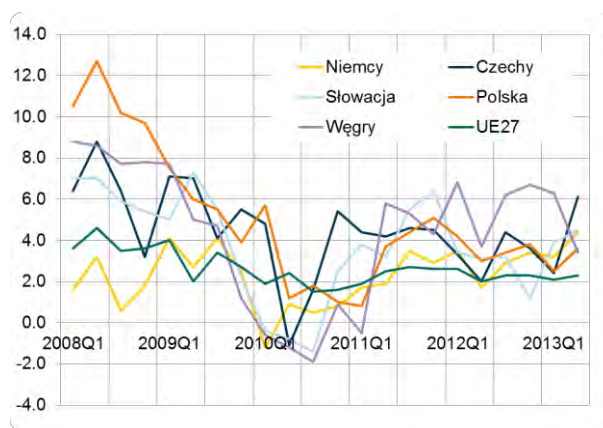
²² Koszty pracy obejmują płacowe i pozapłacowe składniki wynagrodzeń wraz ze składkami oraz podatkami (z pominięciem transferów powiększających wynagrodzenia). Koszty dotyczą sfery rynkowej gospodarki – tzn. z pominięciem usług.

Wykres nr 26. Zharmonizowana stopa bezrobocia w wybranych krajach

Źródło: Eurostat.

Wykres nr 27. Indeks kosztów pracy dla sfery rynkowej gospodarki (r/r, odsezonowany i skorygowany o liczbę dni pracy)

Źródło: Eurostat.

Kilka innych czynników może wskazywać na utrzymywanie się niekorzystnej sytuacji na rynku pracy w skali całej UE w 4q2012. Oczekiwania dotyczące zatrudnienia w budownictwie i w usługach w dalszym ciągu utrzymują się wyraźnie poniżej swoich długookresowych średnich²³. Kolejny miesiąc z rzędu utrzymywała się ujemna dynamika liczby godzin pracy przepracowanych przez pracowników agencji pracy tymczasowej - w całej UE dynamika ta w lutym 2013 wyniosła -

7,9% r/r (wobec -10,1% r/r w listopadzie 2012 i -9,2% r/r we wrześniu 2012).²⁴

Na tle krajów UE pozytywnie wyróżniają się Stany Zjednoczone, w których stopa bezrobocia stopniowo maleje na skutek dalszego wzrostu zatrudnienia (w sierpniu 2013 r. stopa bezrobocia wyniosła 7,3%). Jednocześnie współczynnik aktywności zawodowej obniżył się do 63,2% (wobec 63,4% w lipcu i 63,5% w czerwcu).

Kraje regionu Europy Śr.-Wsch. (Czechy, Estonia, Litwa, Łotwa, Słowacja, Węgry) są mniej zróżnicowane pod względem sytuacji na rynkach pracy od krajów UE ogółem. Wciąż wysokie bezrobocie utrzymuje się na Słowacji, zwłaszcza wśród osób w wieku 15-24 lata. Dalszemu obniżeniu uległa stopa bezrobocia w Estonii, na Litwie i na Łotwie przy jednoczesnym wzroście zatrudnienia w tych krajach. Najniższe bezrobocie w Europie Środkowej występuje w Czechach (Wykres nr 26).

Dynamika kosztów pracy w sferze rynkowej w krajach regionu Europy Śr.-Wsch. w 1q2013 wzrosła i wciąż była wyższa od przeciętnej dla całej UE (Wykres nr 27). Najwyższa dynamika kosztów pracy występowała w Czechach i wyniosła 6,1% r/r.

²³ „EU Employment and Social Situation Quarterly Review June 2013”.

²⁴ „Eurociett Agency Work Business Indicator May 2013”.

Analizy pogłębione

Ramka 1. Czy bezrobocie w Polsce maleje, gdy przepływy rosną?

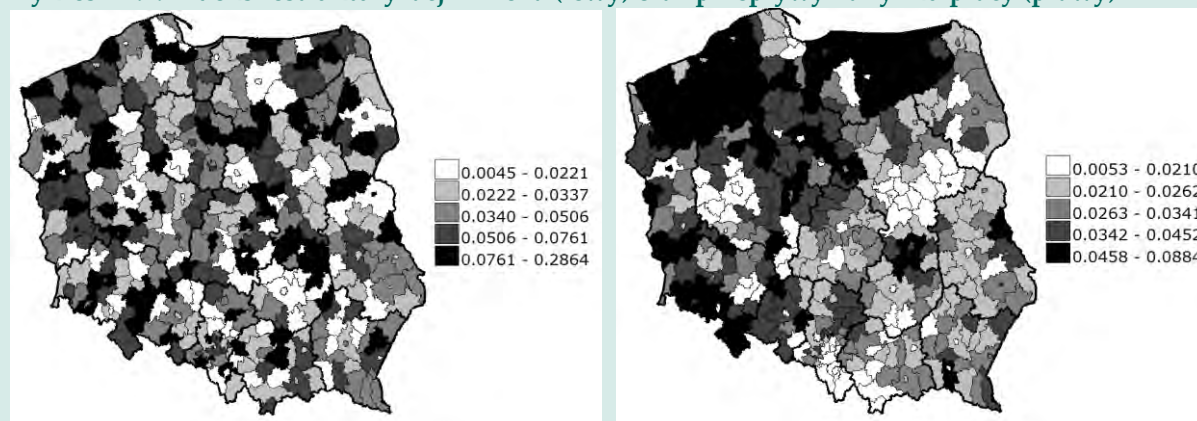
Źródłem wyższego niż w innych krajach regionu bezrobocia w Polsce nie jest zjawisko niedopasowania *sensu stricto*. Względnie wyższe bezrobocie w Polsce można na gruncie teoretycznym wytłumaczyć zbyt gwałtownym tempem przekształceń własnościowych i sektorowych. Także ten proces leży u podstaw zjawiska histerezy w Polsce.

Gdy rosną napływy do bezrobocia i/lub maleją odpływy – w sposób oczywisty rośnie stopa bezrobocia. Czy jednak większe przepływy na rynku pracy wiążą się z wyższym czy z niższym bezrobociem? Model Krugmana (1994) sugeruje, że wysokie przepływy są przejawem dużej elastyczności, która zazwyczaj skutkować powinna niższym bezrobociem. Z drugiej strony, model Aghiona i Blancharda (1994) sugeruje, że zbyt szybkie tempo restrukturyzacji (w tym na przykład przekształceń własnościowych) skutkuje zbyt niską kreacją miejsc pracy (ze względu na wysokie pozapłacowe koszty pracy). W rzeczywistości występują oba mechanizmy i jest pytaniem empirycznym, który z nich dominuje ilościowo.

W Polsce znaczne przepływy na rynku pracy współwystępują z wysokim – a nie niskim – bezrobociem. W niektórych innych krajach regionu (np. Czechy i Estonia) dane wskazują na odwrotną zależność. Obserwacja, że wyższe przepływy związane są z wyższym bezrobociem potwierdza się w Polsce nawet, gdy uwzględnimy efekty przestrzenne, wysokość absolutną stopy bezrobocia a także skalę restrukturyzacji.

Okazuje się także, że największe przepływy na rynku pracy dotyczą w Polsce nie tych rynków, gdzie następują największe przekształcenia sektorowe i własnościowe. Skalę przekształceń pozwala zmierzyć tzw. indeks Liliena, Wykres R1.1, panel lewy.

Wykres R1.1. Indeks restrukturyzacji Liliena (lewy) oraz przepływy na rynku pracy (prawy)

Źródło: dane GUS (Bank Danych Lokalnych) oraz dane MPiPS 01 za okres 2000-2009, za: Tyrowicz, J., 2011, Histereza bezrobocia w Polsce.

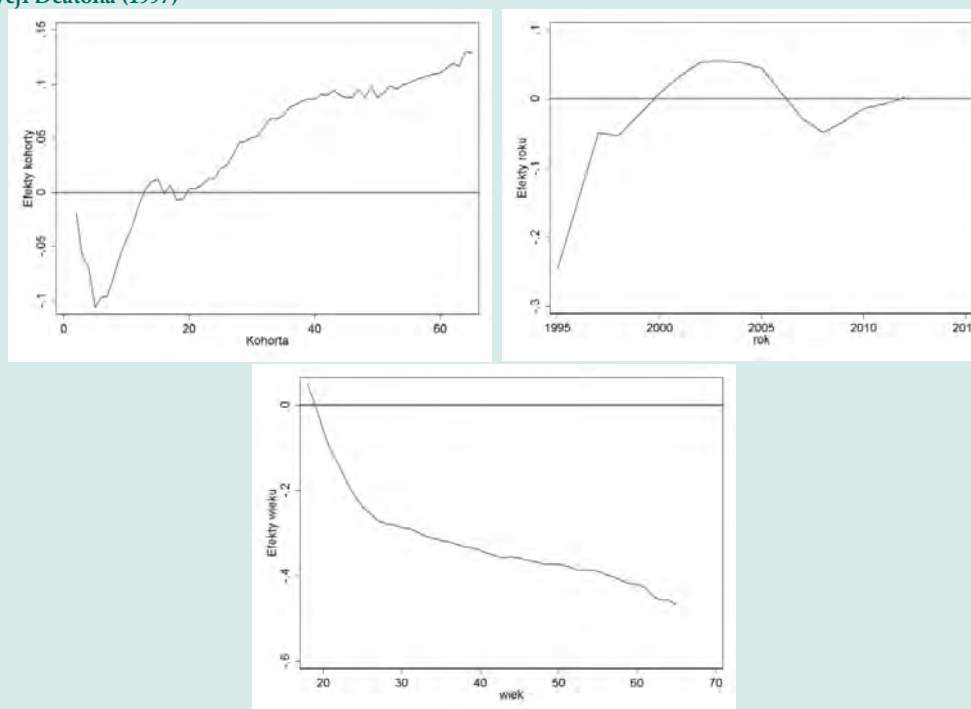
Ramka 2. Bezrobocie w młodym wieku, a bezrobocie młodych – czy to to samo?

Choć stopa bezrobocia jest najwyższa wśród osób poniżej 25 roku życia, tzw. efekty kohortowe działają na korzyść osób, które rozpoczęły karierę zawodową w późniejszej fazie transformacji.

Inna jest sytuacja 25-letniego absolwenta wchodzącego na rynek pracy w roku 1997, w roku 2007 oraz w roku 2012. Istotny jest bowiem nie tylko wiek, ale także efekty związane z koniunkturą i tzw. efekty kohortowe. Te ostatnie pozwalają uchwycić fakt, iż kolejne pokolenia wchodzące na rynek pracy funkcjonują w różnych warunkach, choć przecież ich wiek zmienia się w takim samym tempie jak pokoleń starszych. Deaton (1997) zaproponował metodę zdekomponowania procesów społecznych na te trzy efekty. Zastosowanie jej do prawdopodobieństwa bycia „na bezrobociu”, pozwala zdiagnozować, że osoby w wieku powyżej ok 20 lat w 1995 r. (Wykres R2.1, lewy górny panel) mają zdecydowanie większe prawdopodobieństwo bezrobocia niż osoby w tym czasie zbyt młode by być aktywnymi. Zależność ta jest odporna na efekty koniunkturalne (prawy górny panel Wykresu R2.1) i wiek *per se* (dolny panel Wykresu R2.1).

Skąd takie wyniki? Przejście z systemu edukacyjnego na rynek pracy jest trudne w większości krajów Europy – prawdopodobieństwo bezrobocia obniża się gwałtownie ok. 25 roku życia, tj. gdy na rynek pracy wchodzi absolwenci szkół wyższych oraz gdy osoby bez wyższego wykształcenia mają już kilkuletnie doświadczenie. Wzorce efektów roku podążają za przebiegiem stopy bezrobocia, co sugeruje, że choć w poszczególnych grupach ryzyko bezrobocia może być systematycznie większe, pogorszenie sytuacji na rynku pracy dotyka przeciętnie wszystkie grupy wieku i kohorty w podobnym stopniu. Wreszcie, wyższe ryzyko bezrobocia wśród osób, które już w 1995 roku miały za sobą kilkanaście lub kilkadziesiąt lat doświadczenia zawodowego jest w znacznym stopniu odzwierciedleniem zmian strukturalnych w popycie na umiejętności, jakie nastąpiły w Polsce po 1989 roku. Warto przy tym podkreślić, że efekty kohortowe są mniejsze niż efekty wieku.

Wykres R2.1 Prawdopodobieństwo bezrobocia (wśród aktywnych zawodowo) - efekty roku, wieku i kohorty na podstawie dekompozycji Deatona (1997)

Uwaga: dane BAEL, oszacowanie własne na podstawie połączonych zbiorów z okresu 1q1995-4q2012, tj. 1 977 162 obserwacji. Kohortę określa wiek w 1995 roku (tj. w pierwszym roku, w którym BAEL stał się w pełni reprezentatywnym badaniem). Angus Deaton, *The analysis of household surveys: a microeconomic approach to development policy*, World Bank Publications, 1997.

Ramka 3. Zróżnicowana sytuacja osób młodych na rynku pracy w krajach UE

Istotnym problemem w UE jest sytuacja osób młodych na rynku pracy – stopa bezrobocia dla grupy wiekowej 15-24 lata jest wysoka a stopa zatrudnienia stosunkowo niska. Jednak sytuacja pomiędzy poszczególnymi krajami jest silnie zróżnicowana.

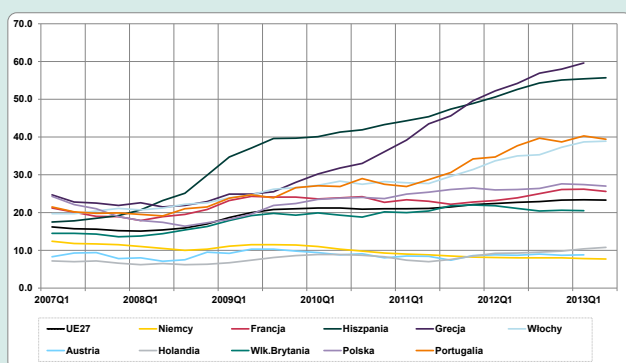
Z jednej strony wyróżnić można Niemcy, Austrię i Holandię, które cechują się w ostatnich latach stabilną stopą bezrobocia dla osób młodych kształtującą się poniżej 10% (Wykres R3.1). Jest to jednak ok.1,5 raz więcej niż wynosi stopa bezrobocia ogółem w tych krajach. Jednocześnie stopa zatrudnienia w grupie wiekowej 15-24 lata w tych państwach jest wysoka i w przypadku Niemiec oraz Austrii nieznacznie niższa od stopy zatrudnienia ogółem (Wykres R3.2 i R3.3). Natomiast w Holandii stopa zatrudnienia dla osób młodych jest wyższa niż w całej populacji (Wykres R3.4).

Z drugiej strony w przypadku Grecji, Hiszpanii, Portugalii oraz Włochy stopa bezrobocia dla osób młodych rośnie od kilku lat i wynosi prawie 40% dla Portugalii i Włoch oraz ponad 50% dla Hiszpanii i Grecji. W przypadku Włoch jest ona ponad trzykrotnie większa niż stopa bezrobocia ogółem. Stopa zatrudnienia w grupie wiekowej 15-24 lata w tych krajach systematycznie maleje i kształtuje się poniżej 25% - jest to prawie 2,5-3 krotnie mniej niż stopa zatrudnienia ogółem.

O zróżnicowanej sytuacji osób młodych na rynkach pracy państw UE może świadczyć kilka innych czynników. Iloraz bezrobocia, liczony jako stosunek liczby osób bezrobotnych w wieku 15-24 lata do całkowitej populacji osób w tym wieku najwyższy jest w Hiszpanii, Grecji i Portugalii a najniższy w Niemczech, Austrii i Holandii (Wykres R3.5). W przypadku tych ostatnich krajów odsetek osób młodych nie pracujących i nie uczących się (z ang. not in employment, education or training – NEET) jest stabilny i niski (poniżej 8%). Natomiast w przypadku Hiszpanii, Grecji i Włoch odsetek ten systematycznie rośnie i wynosi ok.20% (Wykres R3.6).

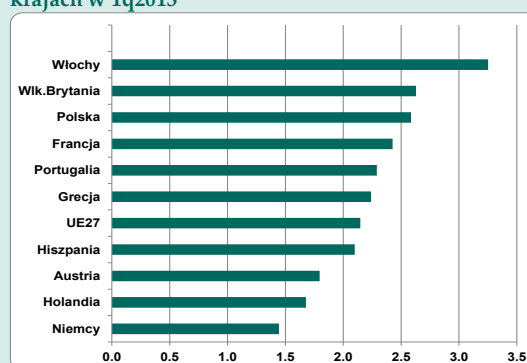
Na tym tle Polska cechuje się stabilną lecz wysoką stopą bezrobocia wśród osób młodych będącą ponad 2,5 krotnie wyższą niż stopa bezrobocia ogółem. Natomiast stopa zatrudnienia dla grupy wiekowej 15-24 lata nieznacznie zmalała w ostatnich latach i jest o ok. połowę mniejsza niż stopa zatrudnienia ogółem.

Wykres R3.1 Stopa bezrobocia w grupie 15-24 lata w wybranych krajach

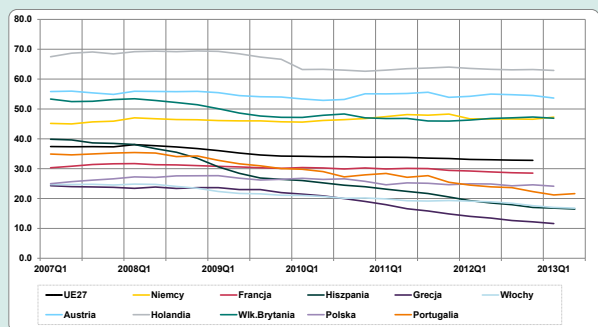
Źródło: Eurostat

Wykres R3.2 Stosunek stopy bezrobocia w grupie 15-24 lata do stopy bezrobocia ogółem w wybranych krajach w 1q2013

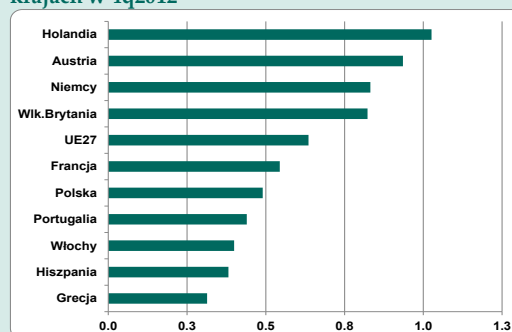
Źródło: Eurostat

Wykres R3.3 Stopa zatrudnienia w grupie 15-24 lata w wybranych krajach

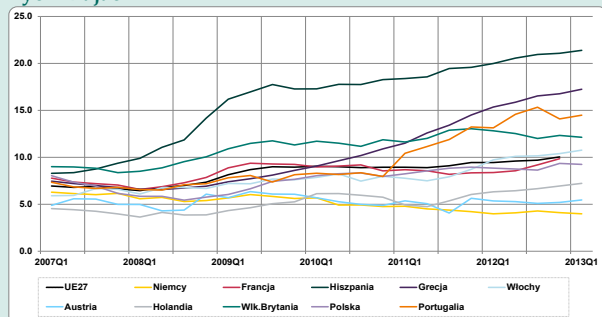
Źródło: Eurostat

Wykres R3.4 Stosunek stopy zatrudnienia w grupie 15-24 lata do stopy zatrudnienia ogółem w wybranych krajach w 4q2012

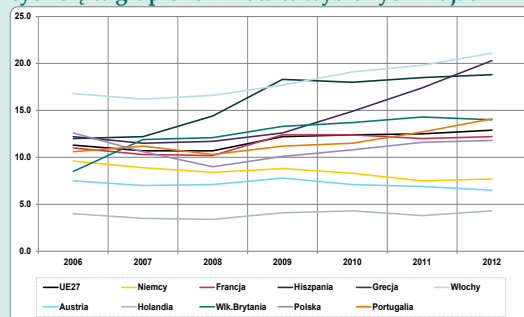
Źródło: Eurostat

Wykres R3.5 Iloraz bezrobocia w grupie 15-24 lata w wybranych krajach

Źródło: Eurostat

Wykres R3.6 Odsetek osób niepracujących i nieuczących się w grupie 15-24 lata w wybranych krajach

Źródło: Eurostat

Aneks: terminy i definicje

Ze względu na złożoność i wieloaspektowość oraz charakter zjawisk analizowanych w ramach rynku pracy, w statystyce wykorzystuje się różne źródła danych, m.in. sprawozdawczość przedsiębiorstw, badania ankietowe czy dane z urzędów pracy. Niestety, relatywnie często zdarza się, że różne zmienne, pochodzących z różnych źródeł, mają takie same nazwy, np. samych podstawowych kategorii osób pracujących można wskazać kilka. Ponadto, każde źródło, ze względu na sposób gromadzenia danych pokazuje tylko fragment interesującego zjawiska. Najczęściej nie można wskazać jednego, najlepszego, szeregu czy źródła danych; dla uzyskania pełnego obrazu konieczne jest połączenie informacji z różnych zbiorów. W odpowiednich sekcjach zestawiane są różne dane ze wskazaniem źródeł wskazując, wszędzie gdzie to możliwe, źródła danych. Poniżej zestawiono najważniejsze informacje o danych wykorzystanych w poszczególnych sekcjach.

Dynamiki roczne oraz dynamiki kwartalne szacowane są zawsze na danych odsezonowanych. Odsezonowanie przeprowadzane jest metodą TRAMO/Seats z uwzględnieniem liczby dni pracujących.

Kontrybucje do zmian szacowane są jako iloczyn udziału danej grupy/zmiennej w populacji w danym kwartale oraz dynamiki (kwartalnej lub rocznej) dla tej grupy/zmiennej.

$$\text{Kontrybucja}_{i,t} = \alpha_{i,t} \cdot \Delta x_{i,t}$$

PRACUJĄCY I POPYT NA PRACĘ

Pracujący wg BAEL – liczba pracujących na podstawie Badania Aktywności Ekonomicznej Ludności. Pracujący w badaniu to osoba, która w tygodniu poprzedzającym badanie przynajmniej 1 godzinę wykonywała pracę przynoszącą zarobek, miała pracę lecz jej nie wykonywała ze względu na urlop, chorobę itp., lub pomagała nieodpłatnie w rodzinnej działalności gospodarczej. Badanie obejmuje osoby w wieku 15 lat i więcej mieszkające w gospodarstwach domowych przebywające w kraju, lub nieobecne nie dłużej niż 3 miesiące. Dane kwartalne.

Pracujący w GN – liczba pracujących w gospodarce narodowej poza gospodarstwami indywidualnymi w rolnictwie i jednostkami budżetowymi prowadzącymi działalność w zakresie obrony narodowej oraz bezpieczeństwa publicznego. Badanie obejmuje osoby zatrudnione na podstawie stosunku pracy, prowadzących działalność gospodarczą łącznie z pomagającymi członkami ich rodzin, wykonujących pracę nakładczą, agentów i zatrudniane przez nich osoby oraz członków rolniczych spółdzielni produkcyjnych. Dane kwartalne; stan na koniec okresu sprawozdawczego.

Pracujący w sektorze przedsiębiorstw (SP) – liczba pracujących w sektorze przedsiębiorstw ograniczonym do podmiotów zatrudniających powyżej 9 osób. Sektor przedsiębiorstw tworzą podmioty których podstawową działalnością jest wytwarzanie wyrobów i usług niefinansowych. Mogą to być osoby prawne, jednostki organizacyjne niemające osobowości prawnej oraz osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą z liczbą pracujących powyżej 9 osób, z wyłączeniem rolnictwa. Dane nie obejmują podmiotów prowadzących działalności naukowej, edukacji, administracji publicznej i obrony narodowej oraz opieki zdrowotnej.

Samozatrudnieni (pracujący na własny rachunek) – osoby prowadzące działalność gospodarczą lub właściele indywidualnych gospodarstw rolnych, czerpiących dochód z pracy w gospodarstwie. Dane na podstawie BAEL.

Wskaźnik rynku pracy (BIEC) – wskaźnik wyprzedzający dla wielkości bezrobocia przygotowywany przez Biuro Inwestycji i Cykli ekonomicznych.

W przeciwieństwie do danych BAEL, dane GUS opisujące liczbę zatrudnionych oraz pracujących w sektorze przedsiębiorstw (SP), jak również w gospodarce narodowej (GN) dotyczą wyłącznie podmiotów zatrudniających powyżej 9 osób tj. bez mikro-podmiotów. Ponadto wyłączają rolników indywidualnych oraz pracujących w jednostkach budżetowych prowadzących działalność w zakresie obrony narodowej i bezpieczeństwa publicznego. Wg BAEL pracującym jest każda osoba, która w ostatnim tygodniu (licząc od daty wywiadu) przepracowała przynajmniej 1 godzinę, zaś wg GN oraz w SP liczba pracujących przeliczana jest na pełne etaty.

PODAŻ PRACY I BEZROBOCIE

Bezrobotni wg BAEL – osoby w wieku 15 lat i więcej nie pracujące w poprzednim tygodniu, ale aktywnie poszukujące pracy i będące w stanie ją podjąć. Do bezrobotnych nie zalicza się kształcących się w systemie szkolnictwa w trybie dziennym. Dane kwartalne.

Bezrobotni zarejestrowani – liczba osób zarejestrowanych jako bezrobotne w Urzędach Pracy. Dane miesięczne; stan na koniec miesiąca.

Aktywni zawodowo (podaż pracy) – pracujący wg BAEL oraz bezrobotni wg BAEL łącznie. Dane kwartalne.

Stopa bezrobocia wg BAEL – udział bezrobotnych wg BAEL w aktywnych zawodowo. Dane kwartalne.

Stopa bezrobocia rejestrowanego – udział zarejestrowanych bezrobotnych w cywilnej ludności aktywnej zawodowo. Cywilna ludność aktywna zawodowo to, prawdopodobnie, łącznie bezrobotni zarejestrowani oraz pracujący na podstawie sprawozdawczości przedsiębiorstw. Dane miesięczne.

Populacja BAEL (populacja ogółem) – populacja osób w wieku 15 lat i więcej będących członkami gospodarstw domowych, przebywających w gospodarstwach w Polsce lub nieobecnych nie dłużej niż 3 miesiące. W praktyce jest to populacja Polski, pomniejszona o dzieci oraz osoby zamieszkuje w gospodarstwach zbiorowych (hotele pracownicze, internaty, siły zbrojne, itp.) lub w systemie skoszarowanym oraz osoby przebywające za granicą dłużej niż 3 miesiące. Dane kwartalne.

Aktywność zawodowa (współczynnik aktywności zawodowej) – udział aktywnych zawodowo w populacji BAEL. Dane kwartalne.

Wskaźnik zatrudnienia – udział pracujących wg BAEL w populacji BAEL.

PRZEPIŁY WY NA RYNKU PRACY I DOPASOWANIA STRUKTURALNE

Dane o kwartalnych przepływach na rynku pracy pochodzą z BAEL. Przepływy pomiędzy stanami na rynku pracy oparte są na obserwacjach statusu na rynku pracy tych samych osób w dwóch kolejnych kwartałach. Osoby, które w kwartale poprzednim pracowały, a w bieżącym były bezrobotne doświadczyły przepływu z zatrudnienia do bezrobocia (E->U). Analogicznie, osoby, które w kwartale poprzednim były bezrobotne, a w bieżącym pracowały doświadczyły przepływu z bezrobocia do zatrudnienia (U->E). Ze względu na metodologię oraz wykruszanie się panelu, dane te odbiegają od danych makro reprezentatywnych dla całej populacji. Dla zachowania spójności danych o przepływach pochodzących z obserwacji tych samych osób w dwóch kolejnych kwartałach w ankiecie BAEL z publikowanymi przez GUS danymi zagregowanymi, w których wyniki są ważone, użyty został algorytm iteracyjny (*Iterative Proportional Fitting*).

WYNAGRODZENIA I KOSZTY PRACY

- Przeciętne wynagrodzenia w GN – przeciętne miesięczne wynagrodzenia nominalne brutto przypadające na jednego zatrudnionego (tj. osoby zatrudnione na podstawie stosunku pracy w przeliczeniu na pełnozatrudnionych) w gospodarce narodowej. Dane kwartalne.
- Przeciętne wynagrodzenia w SP – przeciętne wynagrodzenia nominalne brutto przypadające na jednego zatrudnionego (tj. osoby zatrudnione na podstawie stosunku pracy w przeliczeniu na pełnozatrudnionych) w sektorze przedsiębiorstw. Dane miesięczne.
- Dynamika wynagrodzeń w GN w ujęciu realnym – iloraz wskaźnika przeciętnego wynagrodzenia w GN oraz kwartalnego wskaźnika cen towarów i usług konsumpcyjnych (CPI). Dane kwartalne.
- Dynamika wynagrodzeń w SP w ujęciu realnym – iloraz wskaźnika przeciętnego wynagrodzenia w SP oraz miesięcznego wskaźnika cen towarów i usług konsumpcyjnych (CPI). Dane miesięczne.
- ULC (pracujący BAEL; jednostkowe koszty pracy) – dynamika kosztów pracy przypadających na jednostkę produktu. Koszty pracy oszacowane jako iloczyn pracujących wg BAEL oraz przeciętnego wynagrodzenia w GN. Wolumen produkcji na podstawie realnego PKB. Dane kwartalne.
- ULC (zatrudnieni GN; jednostkowe koszty pracy) – dynamika kosztów pracy przypadających na jednostkę produktu. Koszty pracy oszacowane jako iloczyn zatrudnionych w GN oraz przeciętnego wynagrodzenia w GN. Wolumen produkcji na podstawie realnego PKB. Dane kwartalne.
- ULC (WDB, GN) – dynamika kosztów pracy przypadających na jednostkę produktu w całej gospodarce. Koszty pracy oszacowane jako iloczyn zatrudnionych w GN oraz przeciętnego wynagrodzenia w GN. Wolumen produkcji na podstawie wartości dodanej brutto. Dane kwartalne.
- ULC (WDB, GN) – przemysł – dynamika kosztów pracy przypadających na jednostkę produktu w przemyśle. Koszty pracy oszacowane jako iloczyn zatrudnionych w przemyśle (dane spójne z zatrudnieniem w GN) oraz przeciętnego wynagrodzenia w przemyśle (dane spójne z GN). Wolumen produkcji na podstawie wartości dodanej brutto w przemyśle. Dane kwartalne.
- ULC (WDB, GN) – budownictwo – dynamika kosztów pracy przypadających na jednostkę produktu w budownictwie. Koszty pracy oszacowane jako iloczyn zatrudnionych w budownictwie (dane spójne z zatrudnieniem w GN) oraz przeciętnego wynagrodzenia w budownictwie (dane spójne z GN). Wolumen produkcji na podstawie wartości dodanej brutto w budownictwie. Dane kwartalne.
- ULC (WDB, GN) – usługi rynkowe – dynamika kosztów pracy przypadających na jednostkę produktu w usługach rynkowych. Koszty pracy oszacowane jako iloczyn zatrudnionych w usługach rynkowych (dane spójne z zatrudnieniem w GN) oraz przeciętnego wynagrodzenia w usługach rynkowych (dane spójne z GN). Wolumen produkcji na podstawie wartości dodanej brutto w usługach rynkowych. Dane kwartalne.

POLSKA NA TLE WYBRANYCH KRAJÓW

Zharmonizowana stopa bezrobocia – Dane miesięczne zharmonizowanej stopy bezrobocia używanej w porównaniach międzynarodowych oparte są na odsezonowanych danych kwartalnych krajowych badań wg Labour Force Survey (LFS; polskim odpowiednikiem LFS jest BAEL). Podstawą oszacowania jest LFS; dane są jednak korygowane aby były w pełni spójne w czasie (oryginalne dane nie są, ze względu na wprowadzane dość liczne zmiany w LFS w kolejnych latach). Dane rejestrowe wykorzystywane są pomocniczo do uzyskania

miesięcznych dynamik stopy bezrobocia pochodzącej z LFS. Dane miesięczne, porównywalne między krajami. Jeśli ukazujące się z opóźnieniem dane LFS wskazują na tendencje odmienne od danych rejestrowych, EUROSTAT rewiduje publikację..

Indeks kosztów pracy dla sfery rynkowej gospodarki – indeks całkowitych kosztów pracy ponoszonych przez pracodawców (zawierający zarówno koszty płacowe, jak i pozapłacowe, ale bez kosztów rekrutacji i zwalniania) w przeliczeniu na godzinę pracy. Dotyczy sfery rynkowej gospodarki (ang. Business Economy) tj. wszystkich gałęzi gospodarki oprócz rolnictwa, łowiectwa, leśnictwa, ochrony zdrowia, edukacji i administracji publicznej (wg NACE Rev. 2). Dane kwartalne, odsezonowane, skorygowane o efekty kalendarzowe.

APROBOWAŁ

Michał Gradzewicz

ZATWIERDZIŁ

Jarosław T. Jakubik

Instytut Ekonomiczny

Narodowy Bank Polski

